Stenogrammid

XIII Riigikogu, V Istungjärk, täiskogu korraline istung

Neljapäev, 13.04.2017, 10:00

Toimetatud

10:00 Istungi rakendamine
1. 10:05 Euroopa Liidu kodaniku seaduse ja võrdse kohtlemise seaduse muutmise seaduse eelnõu (189 SE) kolmas lugemine
2. 10:07 Olulise tähtsusega riikliku küsimuse "Kus on metsas tasakaal?" arutelu

10:00 Istungi rakendamine

11:00 Aseesimees Taavi Rõivas
Austatud Riigikogu! Alustame Riigikogu täiskogu V istungjärgu 11. töönädala neljapäevast istungit. Kas Riigikogu liikmetel on soovi anda üle eelnõusid või arupärimisi? Jah, on. Esimesena palun kõnetooli Külliki Kübarsepa.

11:00 Külliki Kübarsepp
Tere hommikust kõigile! Vabaerakonna fraktsiooni nimel annan üle Riigikogu otsuse "Ettepaneku tegemine Vabariigi Valitsusele "Eesti metsanduse arengukava aastani 2020" muutmiseks" eelnõu. Nimelt, me oleme leidnud, et metsanduse arengukava ja teiste dokumentide kaudu ei ole mõistlik raiemahtu muuta, pigem on mõistlik võtta raiemahu arvestamisel aluseks erametsas toimuv ja selle kaudu reguleerida raiemahtu riigimetsas. Me soovime arengukavas näha, et tagataks metsade säästva majandamise põhimõtete järgimine. Nende põhimõtete alusel ei tohi metsa raiuda rohkem, kui on selle juurdekasv puuliikide kaupa arvestatuna. Muudatused võiksid jõustuda ja peaksid jõustuma 1. jaanuarist 2018. Me teame, et alles järgmisel aastal planeeritakse alustada arengukava arutelusid, kuid vaadates praegust metsadebatti ja ühiskonna valmisolekut teemaga kaasa minna, oleks mõistlik teha muudatused juba sellel aastal. Väga oluline on – seda praegune arengukava ei toeta –, et riigimetsa ei tohi mitte mingil juhul raiuda riigieelarve täitmiseks. See on meie ühine vara, mida me peame ühiselt hoidma ja arendama. Aitäh!

11:00 Aseesimees Taavi Rõivas
Jüri Jaanson.

11:00 Jüri Jaanson
Austatud istungi juhataja! Head kolleegid! Annan siin Riigikogu spordi- ja liikumisharrastuse toetusgrupi liikmete nimel üle spordiseaduse muutmise seaduse eelnõu. 2005. aastal vastu võetud spordiseaduse 2. peatükk määrab olümpiavõitjale riikliku toetuse, mille määra tulnuks igal aastal keskmise palga tõusukõvera järgi muuta. Reaalsuses pole seda määra möödunud 12 aasta jooksul siiski muudetud. Algul oli olümpiavõitja riiklik toetus planeeritud poolteisekordse keskmise kuupalga suuruseks, nüüd on see toetus vähenenud veidi enam kui poole keskmise kuupalgani. Selle seaduseelnõuga püüame selle probleemi ära lahendada. Aitäh!

11:00 Aseesimees Taavi Rõivas
Olen Riigikogu juhatuse nimel vastu võtnud kaks eelnõu. Riigikogu juhatus otsustab nende edasise menetlemise Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse kohaselt.
Nüüd aga teated. Täna pärast täiskogu istungi lõppu toimub siin istungisaalis küberturvalisuse toetusrühma asutamiskoosolek. Selle toetusrühma kokkukutsuja on hea kolleeg Arto Aas. Kõigil, kes

soovivad küberturvalisuse toetusrühmaga liituda, palun peale istungi lõppu minna kolleeg Aasa juurde. Nüüd aga teeme kohaloleku kontrolli.
Kohaloleku kontroll
Kohalolijaks registreerus 91 Riigikogu liiget, puudub 10.

---

1. 10:05 Euroopa Liidu kodaniku seaduse ja võrdse kohtlemise seaduse muutmise seaduse eelnõu (189 SE) kolmas lugemine

11:00 Aseesimees Taavi Rõivas
Läheme tänase päevakorra punktide käsitlemise juurde. Esimene päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud Euroopa Liidu kodaniku seaduse ja võrdse kohtlemise seaduse muutmise seaduse eelnõu 189 kolmas lugemine. Kas fraktsioonidel on soovi pidada läbirääkimisi? Ei ole. Juhtivkomisjoni ettepanek on panna eelnõu 189 lõpphääletusele.
Enne seda, kui ma panen hääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud Euroopa Liidu kodaniku seaduse ja võrdse kohtlemise seaduse muutmise seaduse eelnõu 189, kutsume kõik saali. Panen hääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud Euroopa Liidu kodaniku seaduse ja võrdse kohtlemise seaduse muutmise seaduse eelnõu 189. Palun võtta seisukoht ja hääletada!
Hääletustulemused
Eelnõu poolt hääletas 83 Riigikogu liiget, vastu oli 6, erapooletuks ei jäänud keegi. Eelnõu 189 on seadusena vastu võetud.

---

2. 10:07 Olulise tähtsusega riikliku küsimuse "Kus on metsas tasakaal?" arutelu

11:00 Aseesimees Taavi Rõivas
Teine päevakorrapunkt on olulise tähtsusega riikliku küsimuse "Kus on metsas tasakaal?" arutelu. Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse § 153 järgi määras Riigikogu juhatus Eesti Vabaerakonna fraktsiooni ettepanekul algatatud olulise tähtsusega riikliku küsimuse arutamiseks järgmise korra. Kõigepealt on ökoloogi ja metsateadlase, endise keskkonnaministri Toomas Frey ettekanne, mis kestab kuni 15 minutit. Seejärel on küsimused ja vastused, mis kestavad kuni 20 minutit. Pärast seda on Tartu Ülikooli ökoloogia ja maateaduste instituudi juhtivteaduri, metsanõukogu liikme Asko Lõhmuse ettekanne, mis kestab kuni 15 minutit. Sellele järgnevad küsimused ja vastused, mis kestavad kuni 20 minutit. Kolmandaks on Riigikogu korruptsioonivastase erikomisjoni esimehe, maaelukomisjoni ja Eesti Vabaerakonna fraktsiooni liikme Artur Talviku ettekanne, mis kestab kuni 15 minutit. Pärast seda on küsimused ja vastused, mis kestavad kuni 20 minutit. Riigikogu liige võib igale ettekandjale esitada ühe suulise küsimuse. Seejärel toimuvad läbirääkimised, sõna võivad võtta Riigikogu liikmed ning komisjonide ja fraktsioonide esindajad. Ühtlasi teen ettepaneku, et kõigepealt saavad fraktsioonide nimel sõna fraktsioonide esindajad. Pärast arutelu lõppemist Riigikogu otsust vastu ei võta. Nüüd aga kutsun kõnetooli esimese ettekandja, ökoloogi ja metsateadlase Toomas Frey. Palun!

11:00 Ökoloog ja metsateadlane Toomas Frey
Austatud eesistuja! Lugupeetud Riigikogu! Mul on võimalus esineda teie ees oma seisukohtadega metsandusküsimustes. Pean väga tähtsaks rõhutada, et meie metsanduse olukord on keeruline ja muret tekitav. Endistest aegadest mäletame väga selgesti, kuidas tollane metsanduse juht Heino Teder oskas metsa hoida ja selle pindala suurendada, rääkides kolhoosidega läbi nende sööti jäänud põldude ja karjamaade metsastamise. Nii tekkiski 30–40 aastat tagasi metsa pindala märgatav juurdekasv. Kogu meie üldsus on looduse vastu huvi tundnud pidevalt, läbi aegade, ja on olnud aktiivsust, et mitmesuguseid reguleerivaid seadusi vastu võtta. Nendest tähelepanuväärseim on 1934. aasta metsaseadus. On huvitav ära märkida selle § 80, mis ütleb, et põllumajandusminister määrab metsahoiu komitee koosseisu. Kange tahtmine on küsida, kas mitte tänapäevalgi ei võiks asutada majandusministeeriumi juurde metsahoiu komitee. Siin slaidil on loetletud need seadused, mida te muidugi olete näinud, lugenud ja teate. Seega ei tasu sellel rohkem peatuda.
Kõige olulisem on rääkida sellest, et minister Reiljani ajal (tal olid ka nõunikud, tuntud metsateadlased

Ivar Etverk ja Toomas Frey) koostati kaua aega uut metsaseadust, aga maareformi ja muude muutuste tõttu ei olnud kerge mingisugusele otsusele jõuda, kuni lõpuks töötasime välja säästva arengu seaduse, mille sisu on metsaressursi kasutamise täpne reguleerimine. Selleks kehtestatakse keskkonnaministri ettepanekul valitsuse otsusega kriitiline varu. See kriitiline varu on loogiliselt võttes raieküps mets, kogu see pindala, mis selle all on. Viimased 20 aastat on raieküpseks peetud 80–100-aastast okaspuud. See kriitiline varu peaks olema jääv suurus, mis võiks muutuda ainult sedamööda, kuidas küpsev mets igal aastal läheb küpseks metsaks üle, näiteks kuusikute puhul 1900 hektarit. Kuna küpseva metsa juurdekasv on sellel aastal 1,8 miljonit hektarit, siis selle jagu metsa tuleks ka raiuda ja küpse metsa varu jääks endiseks. See on tähtis kahel põhjusel. Esiteks selleks, et ökoloogilise väljakujunemise käigus on ainult küps mets bioloogilise mitmekesisuse ja elupaikade rikkuse poolest täiuslik – ta on välja kujunenud, seal on palju liike ja nad säilivad seal. Aga teiselt poolt tähendab selliselt fikseeritud maht ka süsihappegaasi kvoodi kehtestamist oma piirangutega või õieti selle valdkonna reguleerimist. See läheb siis ka süsihappegaasi kvoodi arvestusse. See kasutatav varu on see tagavara või pindala, mis igal aastal läheb küpsevast metsast küpseks metsaks üle ja suurendab seda. Küpseva metsa juurdekasv on see osa, kui palju küpsevat metsa juurde tuleb. Aga kui me nüüd avalikult räägime, et me raiume juurdekasvu piires, siis see on demagoogia. See 6,8%, mida praegused meetodid arvestavad, on metsa kasvu kiirus, aga see ei ole kasvu suurus. Kasvu tagajärg, kasvu suurus on raieküps mets ja seda me raiume, me ei raiu metsa kasvu kiirust. Nii et võrdlus jooksva juurdekasvuga on mõttetu või harimatu. Aga peamine probleem tekib sellest, et meil on peale loodushoidjate ja haritlaste ka metsa kasutajad, metsatöösturid, nagu neid hellitavalt nimetatakse. Nende arvates ei ole mets aga mitte elukeskkond ega loodusrikkus, vaid rahaallikas. See tekitab meie ühiskonnas suure vastuolu.

Raiepindade või õieti kasvupindade jaotus vanuseklasside kaupa näitab selgesti, et meil on palju nooremat, keskealist metsa ja selle juurdekasv on tõesti kiire. See punane joon siin slaidil näitab kasvu kiirust vastavas vanuseklassis. Kui kogupindala vaadata, siis aga selgub, et kasvu kiirus ei ole nii suur, sest kuni 10-aastastes ja üle 80-aastastes metsades on juurdekasv ju tühine, seega kogupindala ei saa selle 6,8-ga korrutama hakata. See ülemine, heledam osa on erametsa pindala ja alumine osa on riigimetsa pindala. See graafik on kuusikute kohta. Kui kuusikute kogupindala on 192 000 hektarit, siis tohime igal aastal kasutada 1900 hektarit. Kui siit graafiku pealt vaadata, siis on näha, et seda 1900 hektarit raieküpses metsas enam ei ole, see on juba ära raiutud. Kuusikute puhul on juba vähemalt viieaastane etteraie. See tähendab, et raie tuleks peatada. Seda saaks peatada niimoodi, et olemasolev metsaseadus tuleks kuulutada õigustühiseks. See võeti vastu olukorras, kus kehtis säästva arengu seadus, mis oli vastu võetud 1995. aastal. See, et valitsus ei täida kehtivat säästva arengu seadust, on ju riigivastane tegevus. Valitsus ei täida seadust ja surub läbi uue seaduse, mis on oma sisult metsa laastamise seadus. Selles seaduses ei ole ühtegi piirangut, kui palju raiuda tohib. On ainult öeldud, et on raielangid. Neid on seitse liiki ja on öeldud, et nende hulgast valitakse see, mis on parasjagu majanduslikult sobiv. See, kui palju metsa raiumisele kuulub, otsustatakse ainult ministri otsusega: 1. detsembril ta teatab, et järgmise viie aasta jooksul on raiemaht niisugune. Aga seal ei ole midagi muud, seadusest seda ei tulene, lihtsalt Riigimetsa Majandamise Keskuse (RMK) juhatuse otsusega öeldakse talle see arv ette.

Tahaks kangesti natuke ebaviisakas olla ja tuletada meelde ühte Hiiumaalt kuuldud lugu. Ema ajab Antsu lakast alla: "Ants, tule tööle! Kuked juba laulavad." Aga Ants ütleb: "Kuked? Ei hakka mina ennast nende asjasse segama!" Ja magab edasi.

Keskkonnaministeerium peaks olema aktiivsem ja teadma, mis ta teeb. Näiteks ei ole liigirikkuse programmi käima pandudki. On palju lahendamata probleeme seoses säästva arengu seadusega. See, et rahvas tuleb tänavale piketeerima, ei ole mitte valitsusvastane tegevus. Rahvas piketeerib sellepärast, et valitsus harrastab riigivastast tegevust.

Mis puudutab raiet, siis kui 3 miljonit hektarit maha raiutakse ja müüakse ära 120 miljoni euro eest, siis on hind ainult 40 eurot tihumeetri eest. Küttepuu hind on ka umbes 30 eurot. Samal ajal kantakse tänavu juhatuse otsusega riigieelarvesse 30 miljonit eurot, st 3 miljoni tihumeetri kohta 30 miljonit eurot, seega maksab üks tihumeeter 10 eurot, mis on kõvasti alla küttepuu hinna. Ülejäänud raha läheb RMK majandamise peale, sest isegi metsakorraldus ja metsandusõpe toimub riigieelarve, mitte RMK rahast. Need asjaolud sunnivad küsima, kas me saame olukorraga rahul olla ja lepime sellega või tuleb tõstatada küsimus, et on vaja rakendada säästva arengu seadust sellisena, nagu see on vastu võetud. Tänan tähelepanu eest!

11:00 Aseesimees Taavi Rõivas
Aitäh! Kas ettekandjale on küsimusi? Palun oodake, teile võib olla küsimusi. Jah, on. Esimesena Andres Herkel, palun!

11:00 Andres Herkel
Aitäh, härra juhataja! Austatud härra Frey, täname teid ettekande ja selle sõnumi eest! Te kritiseerisite üsna teravalt nii metsaseadust kui ka praeguse tegevuse mittevastavust säästva arengu seadusele. Ütelge, palun, kuidas seda jooksvat juurdekasvu arvutada tuleks. Kas saab olla niiviisi, et mets on hakanud meil palju kiiremini kasvama, või on viga ikkagi metoodikas, mida Keskkonnaministeerium on tarvitanud?

11:00 Ökoloog ja metsateadlane Toomas Frey
Ma arvan, et see metoodika on enam-vähem kasutuskõlblik, sest see erineb senisest viiest tihumeetrist hektari kohta ainult 20%, metsaseadus lubab suuremaid eksimusi. Aga oluline on see, et endistel põllu- ja karjamaadel on metsa noorematel vanuseklassidel väga suur osakaal, need metsad kasvavad tõesti kiiresti. Kui see asi nüüd niimoodi ilusasti keskeltläbi kokku võtta, siis saab öelda, et olemasoleva metsa kasvu kiirus on jah suur, sest noorendikke on palju. Me oleme raieküpse metsa juba ära raiunud ja aeglase kasvuga pindu ei saagi enam arvesse võtta.

11:00 Aseesimees Taavi Rõivas
Andres Ammas.

11:00 Andres Ammas
Lugupeetav eesistuja! Lugupeetav ettekandja! Meie eelmisel diskussioonil siin saalis metsaseaduse ümber arutati päris palju küsimust, kui vanu kuuski oleks sobiv raiuda, on see mõistlik piir 80 või 60 aastat. Mis on teie seisukoht? Kas te võib-olla ka täpsustate, millele tuginedes te ütlesite, et kuuskede raiumisega ollakse mõistlikust piirist juba viis aastat ees?

11:00 Ökoloog ja metsateadlane Toomas Frey
Ma tuginesin sellele arvestusele, et kui me jagame 100 aasta kogupindala lõikudesse, siis näeme, et viimasel 20 aastal on see pindala olnud juba nii väike, et ei olegi enam midagi raiuda. Tegelikult peaks seal vähemalt pool pindalast veel alles olema. Mul on kahju, et ma ei saanud praegu mälupulka kasutada. Mul on üks joonis veel tehtud, see näitabki seda üleraie osa. Aga see on võimalik välja arvutada, need andmed on olemas.
Vanusega on niimoodi, et loomulikult on 60-aastast kuuske raiuda vale. See on minu arusaam. Ka 80-aastastel kuuskedel on juurdekasvu, nagu te siit näete, ikkagi veel päris mitu protsenti, 3–4%. Seda juttu, et juurepess levib, on ammust aega räägitud. Mina tean, et need n-ö pudelikaelaks muutunud kuusekännud levivad ikkagi endistel karjamaadel ja nüüd ka endistel põllumaadel, kus lämmastikusisaldus mullas on suur. See soodustab kuuse kasvu eriti selles suunas, et puidus on suur tselluloosiprotsent. Seenele see väga sobib. See levib kiiremini ja paremini seal, kus puit on pektiinivaene ja tselluloosirikas. Aga see ei ole niisugune asi, mida saab seaduses kajastada.

11:00 Aseesimees Taavi Rõivas
Peeter Ernits, palun!

11:00 Peeter Ernits
Hea juhataja! Hea ettekandja! Siin saalis viibivatest inimestest tunned sina kuuske ilmselt kõige paremini. Seleta nüüd seda asja meile, kes me kuuske nii hästi ei tunne. Meile on öeldud, et jänesekapsa kasvukohatüübis on kuusk nii priske, et 60-aastaselt lausa ihkab kirvest või saagi, ja me peame siin talle vastu tulema. Peale selle on need pessuhaiged ja kuivanud puud, nii et raiumine on ainuvõimalik variant. Tee kuusetundjana meile puust ja punaseks, miks meile sellist juttu räägitakse.

11:00 Ökoloog ja metsateadlane Toomas Frey

Põhjus on selge ja lihtne: kuusepuitu on kõige kergem müüa, ostjaid on alati ja pakutakse head hinda. Kuna raieküps kuusk on juba maha raiutud, siis ei ole muud valikut.

11:00 Aseesimees Taavi Rõivas
Heimar Lenk, palun!

11:00 Heimar Lenk
Aitäh! Lugupeetud esineja! Te räägite siin asju, mida me pole varem isegi kuulnud ja millest pole ka meedias räägitud. Väga hea ettekanne, aitäh selle eest! Aga kas teie mõtteid või seisukohti on kuulanud ka praegune valitsus ja keskkonnaminister Pomerants? Kas nad on teie seisukohtadega kursis või te lihtsalt räägite seda juttu niisama oma tuttavate seltskonnas?

11:00 Ökoloog ja metsateadlane Toomas Frey
Ma ei saanud küsimuse mõttest aru. Kas te kordaksite, palun?

11:00 Aseesimees Taavi Rõivas
Kas me saame anda Heimar Lengile veel kord mikrofoni, et ta saaks küsimuse uuesti esitada?

11:00 Heimar Lenk
Ma küsin lühidalt: kas praegune valitsus ja minister Pomerants on teie seisukohtadega tutvunud ja on nendega kursis?

11:00 Ökoloog ja metsateadlane Toomas Frey
Ma arvan, et pealiskaudselt on nad nendega tutvunud, aga päris täpselt kursis nad ei ole, sest mul ei ole nendega ametlikku kontakti olnud ja nad ei ole minu vastu huvi tundnud. Ma kirjutasin Maalehele ühe artikli, seda on nad küll lugenud. Ma tean seda sellepärast, et Andres Talijärv saatis mulle juba järgmisel hommikul meili.

11:00 Aseesimees Taavi Rõivas
Andres Metsoja.

11:00 Andres Metsoja
Aitäh, lugupeetud eesistuja! Hea ettekandja! Tänane teemapüstitus on "Kus on metsas tasakaal?". Bürokraatlikult mõeldes võiks öelda, et tasakaal peaks olema metsakorralduskavas. Kuidas te kommenteerite, kas siis kogu see aeg on metsakorralduskavadega manipuleeritud, kui Eesti nüüd sellises olukorras on? Kas raieteatiste alusel on siis raiutud rohkem, kui meie metsa tasakaal tegelikult võimaldab?

11:00 Ökoloog ja metsateadlane Toomas Frey
Jah, tõesti nii ongi. Nad ei arvesta ju säästva arengu seaduse ega püsikasutuse põhimõtetega. Püsikasutus tähendab seda, et kui raiering on sada aastat, siis me ühel aastal ei saa kasutada ära rohkem kui ühe sajandiku, sest järgmisteks aastateks peab ka midagi jääma.

11:00 Aseesimees Taavi Rõivas
Külliki Kübarsepp.

11:01 Külliki Kübarsepp
Aitäh, hea aseesimees! Hea ettekandja, aitäh teile ettekande eest! Mul on tegelikult kaks küsimust, aga ma esitan neist ühe. Mis on teie hinnang, kuidas meil raie kui selline toimub? Kui loodust säästvad meie metsatehnika ja metsamajanduse meetodid on? Kas need annavad aluse ja eelduse kvaliteetse metsa juurdekasvuks, mis võiks lähima viie aasta jooksul toimuda?

11:01 Ökoloog ja metsateadlane Toomas Frey

Aitäh! Ma usun, et harvesteril on palju positiivseid omadusi ja sellega on võimalik väga korralikult töötada. Muidugi oleneb palju ka väljaõppest, sellest, kuidas juht selle keerulise masinaga toime tuleb. Metsaärimeestel on selline väide: harvester on nii kallis riist, et sellel peab kogu aeg tööd olema, muidu ei õigusta ta oma olemasolu. Aga mina küsin vastu: ka teraviljakombain on hirmus kallis riist, kas siis sellelgi peab kogu aeg, aasta ringi tööd olema? Teraviljakombainide mehed võiksid ju öelda, et raiuge jah mets maha, siis me paneme kõik kanepi või rapsi alla ja meie masinad saavad aasta ringi töötada.

11:01 Aseesimees Taavi Rõivas
Urmas Kruuse.

11:01 Urmas Kruuse
Aitäh, austatud eesistuja! Auväärt ettekandja! Meile on eksperdid öelnud, et sõltuvalt mulla boniteedist, sellest, kuhu mets on istutatud, võib kuusik tõepoolest raieküpseks saada 60-aastaselt. Kui lasta tal kasvada 80 aastani, siis see tähendab tegelikult majandamise mõttes rahalist kadu. Kas need väited on õiged või ei ole?

11:01 Ökoloog ja metsateadlane Toomas Frey
Ei ole. Nende väidete taga ei ole midagi muud kui huvi metsa müüa. Metsa istutamise kohta võib öelda, et need 21 miljonit taime, mis nüüd välja kuulutati, ei ole tegelikult üldse piisav kogus, kui maha raiuti 10 miljonit hektarit.

11:01 Aseesimees Taavi Rõivas
Monika Haukanõmm.

11:01 Monika Haukanõmm
Tänan, härra juhataja! Hea ettekandja! Suur tänu selle väga hea ja selgesõnalise ettekande eest! Muidugi oli väga kurb kuulda, et praegune keskkonnaminister härra Pomerants ei ole tundnud huvi teie arvamuse vastu, aga loodetavasti ta pärast tänast arutelu seda teeb. Minu küsimus puudutab aga seda, et valdavalt on ühiskonnas diskussioon toimunud selle üle, millal raiuda kuuske, kas siis, kui see on 60 aastat vana, või siis, kui see on 80 aastat vana. Aga meil on ju ka teisi väga väärtuslikke puuliike, okaspuudest näiteks mänd või siis lehtpuud. Milline olukord on teie hinnangul praegu teiste puuliikide raiega? Kas me oleme käitunud säästlikult ja mõistlikult või pigem ettevaatamatult?

11:01 Ökoloog ja metsateadlane Toomas Frey
Seda on võimatu kohe kokkuvõtvalt väita, see nõuaks kaunis suurt eeltööd andmestikes, tuleks järele vaadata, milline olukord lehtpuudega on. Üldiselt on lehtpuude raie väiksem kui lubatav, ainult haava raie on enam-vähem võrdne säästva põhimõttega. Mändi raiutakse ka enam-vähem normi piires, välja arvatud paremad boniteedid (A1 ja A2). Kui me vaatame SMI tabeleid, kus alles avaldati 2015. aasta seis, seal on 20 tabelit, siis näeme, et männiku ja kuusiku keskmine tagavara on 250, 245 jne. Aga kui me vaatame aruannet selle kohta, kuidas RMK on raiunud, siis näeme, et 10 000 hektari pealt on saadud 3 miljonit tihumeetrit. Järelikult oli keskmine hektaritagavara 300, mitte 250, ja raiutud on ainult paremaid metsi. Kui viiendat boniteeti oleks ka raiutud, siis ei oleks keskmine mitte 3 miljonit, vaid 2,5.

11:01 Aseesimees Taavi Rõivas
Krista Aru.

11:01 Krista Aru
Aitäh, härra juhataja! Austatud ettekandja, aitäh teile!

11:01 Ökoloog ja metsateadlane Toomas Frey
Jah, mul on ...

11:01 Krista Aru
Minu küsimus ...

11:01 Ökoloog ja metsateadlane Toomas Frey
Oot, ma ei saanud aru. Küsimus veel või?

11:01 Aseesimees Taavi Rõivas
Jah, küsimuste aeg on veel.

11:01 Krista Aru
Minu küsimus puudutab ühte teie väga kindlameelset väidet, et metsaseadus tuleks kehtetuks tunnistada. Kuid meil on ka metsanduse arengukava. Kas seegi tuleks kehtetuks tunnistada? Kas selleks, et metsa kui keskkonda hoida, me peaksime pöörduma tagasi säästva arengu seaduse juurde ning metsa kui keskkonda vaadates ja hinnates eeldama parimat haritust? Mida oleks vaja teha sellest olukorrast väljapääsemiseks?

11:01 Ökoloog ja metsateadlane Toomas Frey
Küsimus on väga sisuline ja ma vastan ka sisuliselt. Seda saab otsustada Riigikogu. Riigikogu on rahvaesindus. Põhiseaduse § 5 ütleb, et loodusvarad on rahvuslik rikkus ja neid tuleb kasutada säästlikult. See paragrahv on praegu igapidi ohus ja Riigikogu peab olema võimeline siin korda looma.

11:01 Aseesimees Taavi Rõivas
Urve Tiidus, palun!

11:01 Urve Tiidus
Aitäh, lugupeerud juhataja! Lugupeetud Toomas Frey! Oma ettekandes te kajastasite ka selliseid mõtteid või ettepanekuid, mida te tahate teha uue metsaseaduse eelnõu täiendamiseks. Üks mõte oli riigi ülesannete kohta metsanduses. Te olete lisanud selle mõtte, et metsaressursside arvestuse pidamise kõrval tuleks arvestust pidada kriitilise varuni kasutatava varu üle. Kas te olete teinud mingeid arvutusi, kuidas selle mõtte lisandumine mõjutaks metsa raiumist või uue istutamist? Natuke pikk küsimus.

11:01 Ökoloog ja metsateadlane Toomas Frey
Uue metsa istutamist mõjutaks see soodustavalt. Nagu te näete, kõige vasakpoolsem tulp siin graafikul on võrdlemisi madal, see peaks olema kõrgem. See peaks olema niisama kõrge kui teised tulbad, ideaalne oleks, kui kõik tulbad oleksid täpselt ühekõrgused. Siis oleksid varud kõigil aastatel ühesugused ja me saaksime sada aastat ühtemoodi raiuda. Aga see mõte, et säästva arengu seaduse kohaselt tuleb kehtestada kriitiline varu, tulenebki sellest, et kuusikud ja männikud peavad olema nii suure pindalaga, nagu keskmine ette näeb, tähendab, iga aasta kohta oleks kuuskede juurdekasv 1900 hektarit. Siin ei olegi kunsti midagi. Iseasi on aga see, mida metsatöösturid räägivad. Nende mõttemaailm on hoopis teine, nad vastanduvad oma mõttemaailmaga haritlaste mõttemaailmale.

11:01 Aseesimees Taavi Rõivas
Kuivõrd need slaidid ei ole enam suurel ekraanil, siis ma ütlen, et austatud ettekandja viitas usutavasti slaidile järjekorranumbriga 5. Väljatrükid on teile kättesaadavad istungisaali tagaosas. See vasakpoolne tulp viitab kuusikute pindala juurdekasvule nooremas vanuseklassis. Olgu see selgituseks öeldud, sest meil on tablool juba uued maa- ja merepildid. Vabandust, vabandust, küsimusi on siiski veel! Palun tulge tagasi, teile on veel küsimusi!

11:01 Ökoloog ja metsateadlane Toomas Frey
Kas küsimuste aeg juba läbi ei ole? (Naer saalis.)

11:01 Aseesimees Taavi Rõivas
Kaks minutit ja 17 sekundit on veel aega. Meelis Mälberg, palun!

11:01 Meelis Mälberg

Austatud istungi juhataja! Hea ettekandja! Eestis on metsandusharidust antud pikki aastakümneid ja meil on, võiks isegi öelda, dünastiate kaupa metsandusteadlasi. Kuidas te hindate Eestis antava metsandushariduse kvaliteeti ja kas meil tasub oma otsuste tegemisel metsandusteadlasi kuulata?

11:01 Ökoloog ja metsateadlane Toomas Frey
Ma pean ütlema, et kokkuvõtvat hinnangut ei ole võimalik ega tohigi anda. Inimesed on erinevad ning ka õppejõudude iseloom, võimed ja teadmised ei ole täpselt samad. Üks õppejõud oskab oma teadmisi paremini edasi anda kui teine. Teaduskonnas on nii ühtesid kui ka teisi ning on ka säästva metsaseaduse pooldajaid ja vastaseid. Aga keskeltläbi võttes on see haridus rahuldav. Meil on ju väga pikad eeltööd tehtud, on väga palju häid õpikuid, alates juba Danieli ja Mathieseni raamatutest. Meil on ka mitmesuguseid uuemaid väljaandeid, nii et pilt on päris korralik. Kuidas üks või teine õppejõud suudab seda kõike kasutada? Ma usun, et nad tulevad toime.

11:01 Aseesimees Taavi Rõivas
Suur aitäh ettekandjale! Nüüd küsimuste esitamiseks tõepoolest rohkem aega ei ole. Palun vabandust Ainilt ja Helmutilt! Läheme edasi. Järgmine ettekandja on Tartu Ülikooli ökoloogia ja maateaduste instituudi juhtivteadur, metsanõukogu liige Asko Lõhmus.

11:01 Ökoloog ja metsateadlane Toomas Frey
Mul on siin kolm ettepanekut, ma annan need kirjalikult edasi, sest slaidide peal neid ei olnud. Need on natuke hiljaks jäänud, pulga peal olid nad küll, aga mulle öeldi, et seda pulka ei saa kasutada. Palun!

11:01 Aseesimees Taavi Rõivas
Aitäh! Nii. Ja nüüd Asko Lõhmus, palun!

11:01 Tartu Ülikooli juhtivteadur Asko Lõhmus
Austatud Riigikogu juhatus, Riigikogu liikmed ja külalised! Minul säästlikkusega tegeleva teadlasena on suur au rääkida teile sellest, mida ma arvan metsast ja Eesti metsast iseäranis. See säästvusteadus (inglise keeles *sustainability science*), millele ma vihjan, on üsna uus teadusharu, mis püüab analüüsida looduse ja inimühiskonna seoseid, tehes seda eesmärgiga leida praktilisi võimalusi, kuidas tagada nii looduskeskkonna kui ka inimeste elukvaliteedi võimalikult hea ja turvaline hetkeseis ja tulevik. Praktilised võimalused ulatuvad rahvusvahelistest kokkulepetest üksikisikute tarbimisotsusteni. See on minu eriala, ütleme nii.
Peamine, mis mul täna siin öelda on, on see, et mets on väga keeruline ja mastaapne süsteem ning teadlased on üldiselt mures sellepärast, et riigid, ühiskonnad ja poliitikud kipuvad metsa majandama väga algeliste lihtsustuste alusel. Kui üht toredat eesti sõna kasutada, siis võib öelda, et kirvemeetod on ohtlik meetod igas mõttes, kui metsast rääkida.
Mul on kolm sõnumit. Esiteks, meil on säästliku metsamajanduse kontseptsiooni kujul olemas niihästi selge metoodiline juhis kui ka kehtiv poliitiline kokkulepe metsamajanduse ja metsade targaks juhtimiseks. Teiseks, viimasel kümnel aastal on Eesti tegelik metsapoliitika liikunud sellest alusest ja kokkuleppest tasapisi üha eemale ning praegu arendab riik juba jõuliselt puidutööstust teiste metsahüvede arvel. Kolmandaks, see suundumus on pikaajaline turvarisk, mis minu meelest tuleks kiiresti kaotada.
Nüüd räägin metsa keerukusest. Ma alustan ühe võõramaa näite varal. Ligi 6 miljonit ruutkilomeetrit Amasoonia vihmametsa on ilmselt midagi väga suurt ja võib tunduda väga stabiilsena. See hoiab endas umbes 10% kogu maismaa süsinikust ja umbes 10% kõikidest elustikuliikidest. See reguleerib sademeid kohapeal ja isegi teistes maailmajagudes. Teadlaste viimase aja arvutuste kohaselt piisab selle süsteemi hävitamiseks kolmest järjestikusest tugeva põuaga aastast. Tõenäosus, et sellised põuad kliima soojenemise ja metsakatte hävitamise tagajärjel sellel sajandil sünnivad, on väga suur. Veel enam, teadlased on juba mitukümmend aastat teadnud, et kogu see suur süsteem oleneb väga olulisel määral mullas sisalduvast fosforist – see on üks taimede põhilisi toiteelemente – ja igal aastal uhutakse tulvade ja jõgedega väga suur osa sellest fosforist vihmametsast välja. Kusagilt tuleb midagi selle asemele. Selgub, et see, mis sinna asemele tuleb, tuleb tuultega Sahara kõrbest üle Atlandi ookeani. Niimoodi sadestub igal aastal kogu vihmametsa alale hektari kohta 30 kilogrammi fosforit. See fosforitolm ise

pärineb eelajaloolistest vetikatest, kes elasid nende järvede põhjas, mis on Sahara kõrbes ära kuivanud. Kui me kujutame ette teoreetilist võimalust, et maa kliimasüsteem muutub ja tuuled muudavad suunda, siis võib-olla on ühel hetkel Eesti fosforiiti vaja selleks, et päästa Lõuna-Ameerika vihmametsa. See näide peegeldab seda, kuidas teadlased tänapäeval ökosüsteeme mõistavad. Need on ainult näivalt tasakaalulised, need hõlmavad eri mastaape ja tohutut hulka tagasisidemehhanisme. Kui inimene metsa majandab ja kasutab, siis lisandub looduse keerukusele ühiskonna ja majanduse keerukus. See üldskeem kehtib nii vihmametsas kui ka Eesti metsas.
Järelikult eeldab vastus küsimusele "Kus on metsas tasakaal?" kõigepealt seda, et see keerukus lihtsustatakse piisavaks hulgaks tarkadeks küsimusteks ja vastusteks. Sellist aruka lihtsustamise ülesannet täidabki säästliku metsamajanduse kontseptsioon, mis meie ametlikus metsapoliitikas ka kirjas on. Ma loen selle lühimääratluse igaks juhuks ette, tuletame seda meelde: "Säästlik metsamajandus hõlmab metsade ja metsamaade hooldamist ja kasutamist sellisel viisil ja tempos, mis tagab nende bioloogilise mitmekesisuse, tootlikkuse, uuenemisvõime, elujõulisuse ja potentsiaali praegu ning võimaldab ka tulevikus teisi ökosüsteeme kahjustamata täita ökoloogilisi, majanduslikke ning sotsiaalseid funktsioone kohalikul, riiklikul ja globaalsel tasandil." Keeruline, eks ole? Aga viimase 20 aasta jooksul on teadlased teinud ära suure töö, et nendele sõnadele ka sisu anda. Nii et me võime öelda, et me teoreetiliselt teame küll, kus see tasakaal metsamajanduses peaks olema ja mida peaks riik selle saavutamiseks tegema.
Nüüd kolm mõtet. Esiteks oleks vaja võrdsetel alustel tasakaalustada ökoloogilised ja majanduslikud ning sotsiaalsed ja kultuurilised kaalutlused. Seda tehes tuleb arvestada parimaid olemasolevaid teadmisi ning funktsioone ühendada nii palju kui võimalik ja eraldada nii palju kui vajalik. Selline tasakaalustamine peaks algama metsanduslikest õigusaktidest, see peaks toimuma kõigi omandivormidega. Teiseks, kõigi kolme valdkonna kohta oleks vaja ajakohast, usaldusväärset ja piisavat infot, et me metsanduse seisundit jälgides saaksime pidevalt vigu parandada ja muutustele reageerida. Kolmandaks – see puudutab rahvarahutusi – oleks vaja üles ehitada paindlik sotsiaalne süsteem, mis kaasaks huvigruppe ja maandaks selle kaudu pikaajalisi riske. Need riskid on seotud igasuguste muutustega, nii globaalsete kui ka kohalikus ühiskonnas toimuvate muutustega, ning teadmistega, mida ei ole praegu lihtsalt olemas. Näiteks, mida me teeme, kui Eesti niigi üleraiutud kuusikutes hakkaks levima saaresurmataoline laastav tõbi? Või millised on ikkagi järgmiste põlvkondade vajadused, millega me seaduse kohaselt justkui peaksime arvestama? Olen Eesti metsapoliitikat püüdnud eksperdina mõjutada ja mõista 20 aastat ning minu hinnangul ei tee riik piisavalt ei ühte, teist ega kolmandat. Metsaseaduse muutmise seaduse eelnõu aga pigem süvendab seda probleemi.
Nüüd mõned täpsemad kommentaarid. Kõigepealt räägin tasakaalustamisest. Viimase aasta jooksul on kõigil huvilistel olnud võimalus jälgida vastuseid, mida metsanduse kohta on jaganud selle eest vastutavad inimesed eeskätt Keskkonnaministeeriumis. Tüüpiline vastus on see, et metsaga on kõik korras, kuna raiutava puidu kogused ei ületa metsa juurdekasvu, ehkki muidugi oleks veel parem, kui võimalikult paljudele raiesmikele istutataks kuusekultuurid. See on niisugune lihtsustus, mille korral on kogu metsandus taandatud kolmele märksõnale: puidu üldjuurdekasv, raiemaht ja istutamine. Mõnikord on see naljakas, aga enamasti ei ole. Päris kindlasti ei ole tegu säästliku metsamajandusega. Või vaadake kas või teie laual olevat metsaseaduse muutmise seaduse eelnõu seletuskirja, kus raievanuste teemat alustab selline lause: "Majandatav mets tuleks raiuda vanuses, mil puidu realiseerimisest saadav tulu raieringi keskmisena aasta kohta on maksimaalne." Jah, see lause kajastab puidutulu maksimeerimise soovi, aga ei vasta säästliku metsamajanduse põhimõttele. Ka seaduses on kirjas, et metsa majandamine tähendab kõigi hüvede maksimeerimist. Millisesse metsasse õigupoolest peaksid mahtuma need sotsiaalsed ja kultuurilised teenused, eesmärgid ja metsa kõrvalkasutus? Või kas või liikide kaitse. Rangelt kaitstav mets on meil mõeldud kaitsma põlismetsa elustikku, aga vaikimisi on eeldatud, et kõik ülejäänud liigid, kes elavad häiringujärgsetes kooslustes ja suktsessioonilises metsas, peavad saama hakkama majandusmetsas. Näiteks peaks kogu haavikute elustik praeguse loogika järgi saama elatud majandusmetsas. Seega, majandusmets ei tähenda ainult puidust lähtuvat optimeerimist.
Järgmine probleem ilmneb siis, kui neidsamu paari kriteeriumi hakatakse illustreerima erialaterminite kaudu. Eesti metsapoliitikas on õnnetuseks väga tavaline terminite paralleelkasutus eri tähenduses ja avalikus debatis lausa nendega manipuleerimine. Niisugused terminid on peale "juurdekasvu" ka näiteks "kaitstav mets", "küpsusvanus" ja "süsiniku sidumine". Võtan jällegi selle armastatud juurdekasvu näite. Juurdekasvu armastatakse võrrelda raiemahuga. Siin saadakse täiesti erinevaid

tulemusi, olenevalt sellest, kas kaitstav mets (ja milline just) on sisse arvestatud, mis meetodiga mõõtmised on tehtud, kas käsitletakse eraldi mingeid puuliike või metsa erinevaid arenguklasse, nagu eelkõneleja juba rääkis. Niimoodi võibki juhtuda, et õigus on pealtnäha justkui kõigil. Näiteks mäletab kehtiva metsanduse arengukava koostamise eest vastutanud toonane keskkonnaminister Keit Pentus täiesti õigesti, et kava kohaselt ei tohtinud puidukasutus ületada juurdekasvu. Igaüks võib selles veenduda, võttes arengukava lahti, sest selle avalaused seda tõepoolest ütlevad. Kui ma koos oma kolleegidega avaldasin eelmisel aastal selle terminitega mängimise kohta Postimehes artikli, siis avaldas Keskkonnaministeerium vastulause ja ütles, et arengukaval niisugust eesmärki ei olnud. See olevat põhinenud Maaülikooli arvutustel kasutatava puiduvaru maharaiumise kohta. Neil on ka õigus, sest selline arvutus tõepoolest tehti. See arengukavas juurdekasvuks nimetatud 12–15 miljonit kuupmeetrit metsamaterjali aastas ei ole majandatava metsa juurdekasv ei varasemate ega mingite uute arvutuste järgi. Ühes metsandusnõukogu protokollis 2015. aastast on kirjas Keskkonnaministeeriumi esindaja sõnad, et see 12–15 miljonit kuupmeetrit on ainult uuendusraie maht ja harvendusraie, mille maht on umbes 2 miljonit kuupmeetrit, tuleks sinna veel juurde liita.
Kui väga lühidalt see olukord kokku võtta, siis tuleb öelda, et Eesti metsapoliitika kubiseb niisugustest pooltõdedest ja paraku on seal ka ridamisi otsest valet väga lugupeetud inimeste allkirjadega. Lõppkokkuvõttes viib see minu meelest selleni, et metsandusargumentide vastu kaob üleüldse usaldus. Vaatame kas või metsaseaduse seletuskirja, kus öeldakse, et otsitakse lageraietele alternatiivseid raievõtteid. See võib olla väga õilis eesmärk, aga kust me ikkagi teame, et see ei ole mõeldud mitte selleks, et saaks hakata raiuma sellist metsa, kus lageraiet praegu teha ei tohi?
Nii. Enne kui vastata loogilisele küsimusele, kellele metsanduse niisugune ühekülgne ja segane olukord kasulik on, esitan ma vähenemise järjekorras ühe protsendirea: 85, 50, 10 ja 5. Umbkaudu 85% Eesti maismaast kataks mets, kui siin inimesi ei oleks. 50% on meil metsa praegu tegelikult alles ja 50% kõikidest liikidest moodustavad metsas elavad liigid. 10% elanikkonnast on aineliselt otseselt metsaga seotud, siia hulka kuuluvad metsaomanikud ja metsatööstuses töötavad inimesed. 5% SKT-st annab metsa- ja puidutööstus. Nüüd me oleme olukorras, kus 50% Eesti maismaast käsitletakse olenevalt sellest 5%-st SKT-st.
Enne kui sellele hinnangut anda, oleks huvitav teada, millele puidutöösturid oma ootused õigupoolest rajavad. Kui me loeme puidutööstuse toormeprognoosi aastani 2018, siis näeme, et see on rajatud praegu majandusmetsas olemasoleva küpse metsa varule, mida on üle 150 miljoni kuupmeetri. Kui see raiuda maha näiteks kümne aastaga, siis me saaksime tõesti 15 miljonit kuupmeetrit aastas, lisame juurde harvendusraie ja mingi hulga metsa, mis küpsesse vanuseklassi jõuab, siis me saame ka aru, miks puidutööstus praegu prognoosib olemasoleva süsteemi huugamist ja rajab ka uusi tööstusi. Nende silmis on see lihtsalt üks sülle kukkunud toormevaru. Põhjused on ajaloolised.
Ma mõistan väga hästi, miks tööstus ise ei räägi, et praeguse küpse metsa raie, seesama 150 miljonit, muudaks peale praeguste raiesmike ühekorraga lageraiesmikuks 25% Eesti majandatavast metsamaast või miks näiteks planeeritava tselluloositehase ideoloogid ei väljenda oma plaani niimoodi, et SKT 1% suurendamise nimel me sisuliselt rendime oma riigi kogu maismaa territooriumist 15% ühele tehasele. Ühe otsusega! Ma mõistan ka seda, miks tööstus ise ei tuleta teile meelde, et see, mida me üldse küpseks metsaks peame, oleneb nendestsamadest Riigikogu otsustest raievanuse kohta, mida vanasti nimetati küpsusvanuseks.
Kas mul on võimalik lisaaega kasutada?

11:01 Aseesimees Taavi Rõivas
Teil on veel 26 sekundit aega.

11:01 Tartu Ülikooli juhtivteadur Asko Lõhmus
Kas mul on õigus ka lisaaega saada?

11:02 Aseesimees Taavi Rõivas
Paraku mitte. Meil on päevakord kinnitatud. Aga te saate küsimustele vastates mõned olulisemad teemad veel esile tuua.

11:02 Tartu Ülikooli juhtivteadur Asko Lõhmus

Selge. Siis ütlen kokkuvõtet tehes, et see on teie ülesanne. Majandus tohib toimida ainult ühiskonna taluvuse piires ja hüvanguks ning ühiskond omakorda peab püsima looduskeskkonna seatud piirides. Metsandus ei ole esmajoones majandusküsimus, samavõrra on see keskkonna ning ühiskonna ja kultuuri küsimus. Aitäh teile!

11:02 Aseesimees Taavi Rõivas
Aitäh ettekandjale! Teile on hulgaliselt küsimusi. Esimesena Külliki Kübarsepp.

11:02 Külliki Kübarsepp
Aitäh, hea aseesimees! Aitäh ettekandjale suurepärase kõne eest! Ma alustan lõpust, kus te tõite välja, et meie metsandus on töösturite poole kaldu. Kas ja kuidas annaks mõjutada RMK tegevust, et riigimetsa majandamine oleks tasakaalustatud ja mõistlik ega teeniks ühe või teise grupi huve?

11:02 Tartu Ülikooli juhtivteadur Asko Lõhmus
Sellele küsimusele on ilmselt kaks vastust. Üks on see, et kui me lühiajaliselt tunnetame, et riigimets peakski tasakaalustama kogu metsandust ja näiteks erametsas on mingid põhjused, miks me ei ole suutelised raiet kas või piirama või ideoloogilisel põhjusel ei soovi seda teha, siis tuleks RMK-l kasumiootus minu arvates üldse ära unustada. Me peaksime siis panema riigimetsa toimima sellise *public-forest*-tüüpi haldusettevõttena, mis on oma kuludega-tuludega võib-olla nullis, aga kust ei saa riigieelarvesse suurt kasumit oodata, sest tema funktsioonid oleksid sellisel juhul hoopis teised. Ma arvan, et see ei ole parim süsteem, ühiskond tervikuna peab seda vastutust kandma. Nii et pikaajalisem plaan peaks olema see, et ka erametsandust suunataks ja erametsaomanikke võib-olla haritaks. RMK juurde oleks tarvis ka piisavalt häid nõuandjaid, kas või nõukogu kujul, kes eri valdkondi tasakaalustaks. Ma kardan, et praegu on RMK nõukogus ja ka juhatuses võib-olla mõnikord lihtsalt teadmistest puudus.

12:00 Aseesimees Taavi Rõivas
Monika Haukanõmm, palun!

12:00 Monika Haukanõmm
Tänan, härra juhataja! Lugupeetud ettekandja! Kõik me oleme kuulnud sellist väidet, et on olemas vale ja suur vale ning siis on veel statistika. See ei ole mitte ainult teravmeelsus, vaid keeruline ja tegelikult hädasti lahendamist vajav probleem. Statistika usutavusest sõltub ju suurel määral see, milline on meie otsuste kvaliteet ja kuhu me välja jõuda tahame. Minu küsimus puudutabki seda, kas praegune riiklik metsandusstatistika on põhimõtteliselt piisav, selleks et teha säästliku metsanduse jaoks olulisi ja vajalikke otsuseid.

12:00 Tartu Ülikooli juhtivteadur Asko Lõhmus
Aitäh! Terviku jaoks ei ole piisav. On mõningaid asju, eriti puudutab see arusaadavatel põhjustel puiduressursi seisu, mille kohta meie andmed on küllaltki head. Aga kui me hakkame kas või neidsamu juurdekasvu- ja raiemahte juba puuliikide või vanuseklasside kaupa liigitama, siis selgub, et statistiline proovivõtumeetod, mida riik praegu põhilise statistikana välja käib, tähendab seda, et proovialade arv jääb aina väiksemaks, mida väiksemat fraktsiooni me vaatame. Nii et spetsiifilisemate küsimuste puhul ei ole see enam piisav, ja kui me tuleme puiduressursi hindamise juurest teiste eluvaldkondade juurde, siis on see peaaegu olematu. Ma võin teile ühe näite tuua, see on selline hübriidnäide. Kõik, kes käivad metsas, teavad, millise puuliigiga on Eestis praegu kõige suuremad probleemid. Palju on küll räägitud kuusest, aga see puuliik on tegelikult saar, sest Eestis on niisugune üsna laastav haigus nagu saaresurm. See on kohati tapnud ära saarikute valdava osa. Ma olen olnud saarikus, kus kõik allesjäänud saared, kui takseerkirjeldust vaadata, olid tegelikult jalakad. See saaresurm peaks ju kuidagiviisi kajastuma riiklikus statistikas, sest saar kasvab siiski paljudes Eesti piirkondades. Aga kui te vaatate arve, siis kõigepealt näete, et viimastes ametlikes aruannetes on saare lahter üldse täitmata jäetud, ja kui te vaatate saare eluspuude tagavara hinnanguid näiteks aastal 2007 ja 2015, siis näete, et on need täpselt

niisama suured, koos väga suure veahinnanguga. Ma väidan, et niisugused ökoloogilises mõttes olulised protsessid ei tule mitte kusagilt välja. Mis me siis räägime mingitest elustikuliikidest, kes isegi majanduslikku huvi ei paku. See statistika on olematu.

12:00 Aseesimees Taavi Rõivas
Andres Herkel.

12:00 Andres Herkel
Aitäh, härra juhataja! Austatud ettekandja, ma kõigepealt annan teile võimaluse vahendada meile puudujäänud aja tõttu käsitlemata jäänud osa, aga siiski tõstatan ka ühe küsimuse. See puudutab säästva arengu seaduse ja põhiseaduse § 5 täitmist. Härra Freyst inspireerituna võtsin ka ise põhiseaduse kommenteeritud väljaande ette. See on väga kasulik lugemine selle koha pealt. Te ei ole küll õiguskantsler, aga olete valdkonnaspetsialist. Kas on võimalik ütelda, milliste raiemahtude ja -vanuste puhul hakkab põhiseadus juba ohtu sattuma? Kas kehtiv metsanduse arengukava, kus on ette nähtud kuni 15 miljonit tihumeetrit aastas, ja metsaseaduse muudatused ohustavad põhiseaduse § 5?

12:00 Tartu Ülikooli juhtivteadur Asko Lõhmus
Tänan! See on hästi keeruline küsimus just sisuliselt. Ma oleksin tahtnud natukene pikemalt rääkida sellest, mismoodi niisugune ühiskondlik kokkulepe, eri valdkondade kokkupanemine, peaks toimuma. Aga võib-olla tõesti ei ole selle õige koht Riigikogu saalis, see on tegelikult tehniliste läbirääkimiste küsimus. Aga keegi peaks need tehnilised läbirääkimised algatama, minu arvates on see riigi ja esmajoones Keskkonnaministeeriumi ülesanne. Meil oleks väga vaja ühte niisugust autoriteetset kogu. Härra Frey viitas 1934. aasta seadusele, juba tol ajal saadi sellest aru. Meil seda endiselt ei ole.
See, kuidasmoodi peaks tõlgendama raiemahtudega kaasnevaid mõjusid, on tegelikult eksperdihinnangu küsimus. Põhiseadus annab ainult suuna, kuhu poole vaadata. Ma arvan, et säästva arengu seadusel peab olema mingi rakendusmehhanism metsanduse jaoks. Senimaani oleme arvanud, et see rakendusmehhanism on metsanduse arengukava, see ongi see protsess, kus osapooled tulevad kokku ja seavad põhieesmärgid tasakaalu. Miks see niiviisi ei ole juhtunud, sellele oskate teie palju paremini vastata kui mina. Praegune keskkonnaminister on lubanud vähemalt seda, et uus metsanduse arengukava tehakse täiesti uutel alustel, mis need ka ei oleks. Aga ma kardan, et ekspertidel ja ühiskonnal on põhjust olla umbusklik.
Nii et kokkuvõtet tehes ma arvan, et koos juristide ja ekspertidega tuleb seesama tee – põhiseadusest säästva arengu seaduseni, säästva arengu seadusest metsaseaduseni jne – uuesti läbi käia. Selle tõttu ongi mõnes mõttes absurdne menetleda alama astme seadusi enne, kui me üldse ei ole aru saanud, mida me tahame. Ikkagi ühiskond peab ütlema, mida me tahame.

12:00 Aseesimees Taavi Rõivas
Urmas Kruuse.

12:00 Urmas Kruuse
Aitäh, austatud istungi juhataja! Auväärt ettekandja! Oma sõnavõtus mainisite, et praegune arvamuste ja mõistete virvarr devalveerib usku sellesse, mis selles sektoris toimub. Kui ma vaatan siin mõningate kolleegide nägusid, siis ma mõistan seda hämmeldust. Me võiksime teha otsuseid lähtuvalt sellest, mida ütlevad ühed või teised eksperdid. Te viitasite veel sellele, et me ei ole oma perspektiivses metsamajandamises arvestanud teatud globaalsete riskidega, mis peaksid seda võimalikku varu veel rohkem säästma. Kas ma mõistsin seda õigesti ja mis oleks siin lahendus, et ka otsustajad mõistaksid paremini, mille üle nad otsustavad?

12:00 Tartu Ülikooli juhtivteadur Asko Lõhmus
Tänan! Te mõistsite täiesti õigesti. Ma arvan, et alustada tuleb ikkagi sellest, et kõigepealt esitame õige küsimuse ja siis vastame sellele nende arvudega, mida kõik on aktsepteerinud. Mina isiklikult olen näiteks püüdnud endale põhjalikult selgeks teha, mismoodi see statistiline metsainventeerimine Eestis käib, kuni selleni välja, mismoodi proovipunktid valitakse, kes seal kohal käib, mis paberid neil kaasas on jne. Kuigi see ei ole otseselt minu ülesanne, on see oluline just selle usalduse taastamiseks, et see,

mida tehakse, annab tulemuseks arvud, mida me saame kasutada. Ma arvan, et see, mida te võib-olla vajate, on mingi konsensus mitmete teadlaste vahel, kes ütlevad, et jah, need andmed on usaldusväärsed, neid võib kasutada. Need andmed, mida te olete tihtipeale kasutanud, on paraku põhinenud kitsast ringist pärit arvutustel, mis on läbinud veel ka mingi poliitilise või administratiivse filtri, kust minulegi arusaamatutel põhjustel tuleb sageli välja väide, mis ei vasta enam tõele, kas on termin keeratud teistpidi või on mingisuguses arvutuses miski asi ära unustatud. Toon näiteks majandusmetsa. Majandusmets, millest juttu on, hõlmab tegelikult piiranguvööndi metsa kõikides riikliku statistika näitajates. See on arusaadav sellel põhjusel, et seda metsa tõepoolest majandatakse, ainult et seal on lisapiirangud ja näiteks seal oleva puiduvaru kasutamist ei saa ju loogiliselt planeerida samas ulatuses nagu ülejäänud majandusmetsas. Kui see nüanss ära kaotada, muudab see hinnanguid 15–20%. Ma mõistan teie kimbatust. Teie ei saa kõikide detailidega kursis olla ja peate selle teadlaste kriitika kuidagiviisi integreerima. Minu parim soovitus on, et riik peaks tegema sellise teadlaste kogu, kus on koos eri valdkondade eksperdid ja mis on piisavalt autoriteetne, et kõik osapooled seda usaldavad. Kuidas seda teha? Hakkame arutama!

12:00 Aseesimees Taavi Rõivas
Urve Tiidus, palun!

12:00 Urve Tiidus
Aitäh, lugupeetud juhataja! Lugupeetud Asko Lõhmus! On üks üsna klišeelik ütlus, et kõik on kõigega seotud. Te tõite alguses väga huvitava näite Amasoonia vihmametsa kohta ja rääkisite potentsiaalsest võimalusest, et äkki läheb seal tulevikus vaja meie fosforiiti. Uus rajatav puidutehas väidetavalt arvestab ka Läti puiduga. Kas te oskate öelda, kas meie naaberriikidel – ma pean silmas Soomet ja Lätit, võib-olla ka kaugemal asuvaid Norrat või Rootsit – on mõni hea teadmine metsandusest, millest meil oleks hea õppida? Küsimus läks natuke keeruliseks. Kas on mõni selline teadmine, mida me ei ole veel kasutanud? Ma pean silmas just Norrat, Soomet, Rootsit ja Lätit.

12:00 Tartu Ülikooli juhtivteadur Asko Lõhmus
Jah, maailmas on kogemusi küll, aga Soome ei ole riik, mida ma tooksin säästliku metsamajanduse eeskujuks. Kui näiteks Kanada teadlasi kuulata, siis selgub, et see on pigem maailma kõige halvem säästva metsanduse sildi all toimiv riik üleüldse. Kokkuvõtlikult on vastus vist selline. Kümme aastat tagasi ma lootsin, et Eesti on see riik, mida saab eeskujuks tuua. Meil olid selleks nõukogude aja pärandi tõttu küllaltki head looduslikud eeldused. 1990. aastatel toimus omandireform, õigusaktides tehti muudatusi ja võeti vastu seesama säästva arengu seadus. See oli väga hea platvorm. Kusagil keeras aga miski asi valesti. See on põhjus, miks me oleme siin ja miks Eesti ei ole täna see riik, millest saaks eeskuju võtta. Mida meil siis teistelt üle võtta oleks? Säästlik metsandus on oma olemuselt kokkulepe. Selles, kuidas kokkuleppeid sõlmida ning millised ühiskondlikud protsessid ja struktuurid on selleks vajalikud, on meil väga palju õppida Rootsist, mitte Soomest. Kui vaadata integreerimist, näiteks looduskaitset kui tervikut, maastikku kui tervikut, siis ma läheksin võib-olla üldse üle Atlandi ookeani ja vaataksin Costa Rica kogemusi. Kui huvitab see, mismoodi on poliitilisel tasemel võimalik üsna mittesäästev metsandus pöörata selgelt säästvuse teele, mida selleks on vaja poliitikas teha, siis ma vaataksin võib-olla Saksamaa poole. Ja nõnda edasi. Neid näiteid annab mitmelt poolt võtta. Kui me nüüd tublid oleme, siis võib-olla kümne aasta pärast me jälle usume, et Eesti on see riik, millest teised eeskuju võtavad.

12:01 Aseesimees Taavi Rõivas
Peeter Ernits.

12:01 Peeter Ernits
Hea juhataja! Hea ettekandja! Kui eelmine ettekandja tundis kuuske paremini kui keegi teine, siis sina tunned väga hästi elurikkuse probleeme metsades. Kas see on piisav kompensatsioon, kui me anname noortes kuusikutes kirvele tuld, aga tänu sellele saame salumetsi kaitse alla võtta ja elustik siis säilib selles väikses osas?

12:01 Tartu Ülikooli juhtivteadur Asko Lõhmus

Absoluutselt ei ole piisav. Sellel on mitu põhjust. Esiteks on see rangelt kaitstava metsa süsteem planeeritud tervikuna põlismetsaelustiku kaitseks. Nagu öeldud, kõik muud liigid peaksid hakkama saama mujal. Me oleme umbes 15 aastat hiljaks jäänud. Plaan salu- ja laanemets kaitse alla võtta pärineb juba esimesest metsanduse arengukavast. Seda ei tehtud ja tulemus on, et väga suur osa sellest metsast on maha raiutud. See, mida me praegu teeme, on lihtsalt parim, mida saab väga halva mängu juures teha. Nendest tulevastest kaitsealadest – te võite loodetavasti selles varsti ise veenduda – on väga suur osa raiesmikud, millel mets alles hakkab kasvama ning mis hakkab sedagi elustikufunktsiooni täitma alles aastakümnete pärast ja võib-olla veelgi kaugemas tulevikus. Nii et seis on väga halb, aga me teeme siin oma parima. Nagu öeldud, see, kui ülejäänud metsamaastikku hakatakse intensiivsemalt majandama, siis kukub sealt n-ö serva pealt järjest alla neid liike, kes seal enam hakkama ei saa ja kellele tuleks hakata looma omaette kaitsealasid. See on iseennast genereeriv protsess, need kaks süsteemi on omavahel ühendatud.

12:01 Aseesimees Taavi Rõivas
Krista Aru.

12:01 Krista Aru
Aitäh, härra juhataja! Austatud ettekandja, aitäh väga sisulise ja selge ettekande eest! Te nimetasite, et mitmed metsandusega seotud dokumendid on täis pooltõdesid. Samas on metsandust Eestis juba aastakümneid õpetatud, seda õpetati ka Nõukogude Eestis, isegi sõjaeelses Eesti Vabariigis koolitati metsandusteadlasi. Kas teadlaste hääl on liiga nõrk, kas see on ebapiisav? Kas ühiskond ei ole neid küllaldaselt kuulanud? Võib-olla pole see teadus ise veel õppeprotsessi tõttu niivõrd küps ja arenenud? Kus see põhjus on, et see teadlaste selge, mitmekülgsust arvestav hääl nii halvasti ja vähe kostab?

12:01 Tartu Ülikooli juhtivteadur Asko Lõhmus
Aitäh! See on psühholoogiliselt natuke raske küsimus, sest ma peaksin võib-olla hakkama oma kolleegide peale veidi näpuga näitama. Aga kui lihtsamast otsast alustada, siis võib öelda, et arusaam sellest, mis metsandus üldse on, mis mets on ja milliseid funktsioone mets täidab, on ikkagi väga suurel määral arenenud. Kas või see kliimapoliitika põhitõde, et suur osa põhjapoolkera või, ütleme, parasvöötmealade metsa süsinikust ei asu mitte puudes, vaid mullas, ei ole eriti vana. See teadmine, et põlismetsas on see varu väga suur ja on tekkinud hoopis sellest, et mullas kõdunevad seeneniidistikud, on alles mõni aasta vana jne. Ühesõnaga, me liigume teadmiste hankimisel väga kiiresti edasi, muu hulgas ka nende teadmiste hankimisel, kuidas üldse sotsiaalseid, ökoloogilisi ja majanduslikke argumente kokku panna.
Hariduse poolest oleme Eestis ajast maas. Selgelt on selle valdkonna vedajad olnud Ameerika Ühendriigid ja Lääne-Euroopa. Ma kardan, et meil on komme teatud valdkondades natuke kapselduda. Ühest küljest on väga hea, et metsamehed on väga traditsioone austav ja tugevate juurtega kogukond. Aga ma arvan, et metsandusteadusele ja metsaharidusele on see teinud kohati karuteene. Võib juhtuda, et metsanduse nime all pakutav haridus ei hõlma lihtsalt uusi komponente. Ma arvan, et oleks põhjust õppekavadki, kas või ülikoolides, üle vaadata.

12:01 Aseesimees Taavi Rõivas
Keit Pentus-Rosimannus, palun!

12:01 Keit Pentus-Rosimannus
Aitäh! Hea ettekandja! Mul on kogu selles käimasolevas metsandusdebatis jäänud väga hinge kriipima see, et just riigi poole peal on keskendutud põhiliselt pea eranditult puidule – konkreetsetele raiemahtudele, tihumeetritele –, aga mitte metsale, mis on palju rohkem kui puhtalt ainult raievõimalus. Ma tean teie seisukohta ja ma jagan seda, et metsa väärtust arvestades tuleb arvestada ka muid väärtusi. Ma lihtsalt palun, et te jagaksite seda nendega, kes seda debatti praegu jälgivad. Kuidas tuleks metsa väärtust kokku lüües ja arvestades võtta arvesse muid väärtusi peale raiutavate tihumeetrite?

12:01 Tartu Ülikooli juhtivteadur Asko Lõhmus

Kuidas see tehniliselt käima peaks, seda ei oska mina ennustada. Ma arvan, et kõige esimene samm võiks olla koguda kokku eri valdkondade teadlased ja teadmised, mis meil on, tuua see kõik kokku. Seda pole tehtud. Tüüpiline protseduur on olnud selline, et tööstusel on vaja tooret, tööstus tunneb huvi, kas seda tooret on. Selle peale hakkab ministeerium toimetama ja küsib näiteks puiduga seotud inimeste käest, kui palju seda siis on ja kui palju seda juurde kasvab. See ei ole üldse selline protsess, millele teised osapooled ligi pääseksid. Miks see nii on, seda ma ei tea.
Aga põhimõtteliselt, kui midagi muud üle ei jää – see on natukene naljaga öeldud –, teeme metsa kolmeks. Teeme nii, et kolmandik jääb majandusele ja kolmandik kõikidele ühiskonnaliikmetele, kes teevad metsa niisuguseks, nagu nad tahavad, ning viimane kolmandik jääb ökoloogidele uurimiseks ja loodusele elamiseks. Kas see on parem? Ma arvan, et see ei ole parem, aga kui muud üle ei jää, hakkame sellest peale. Siis hakkavad osapooled omavahel kokku leppima, kuidas neid väärtusi vahetada: sina toimetad natukene minu metsas ja mina saan natuke oma väärtusi kusagilt teisest kohast. Hakkame siis sellest peale. Igal juhul on kokkuvõte see, et need võtted ja teadmised on olemas, tuleb inimesed lihtsalt kokku tuua. See ei ole lihtne protsess, aga kuskilt tuleb alustada.

12:01 Aseesimees Taavi Rõivas
Suur aitäh ettekandjale! Rohkem meil küsimusteks paraku aega ei ole. Palun järgmise ettekandjana kõnetooli Eesti Vabaerakonna fraktsiooni liikme Artur Talviku!

12:01 Artur Talvik
Hea eesistuja! Head kolleegid! Sissejuhatuseks loen kiiresti ette Toomas Frey kolm ettepanekut uue metsaseaduse eelnõu täiendamiseks: "1. peatükk "Üldsätted", § 1 "Seaduse reguleerimisala": "Käesolev seadus reguleerib metsanduse suunamist, metsa korraldamist ja majandamist vastavalt säästva arengu seadusele ning keskkonnale käesoleva seaduse tähenduses tekitatud kahju hüvitamist ja sätestab vastutuse käesoleva seaduse rikkumise eest." 2. peatükk "Metsanduse suunamine", § 6 "Riigi ülesanded metsanduses": "Riigi ülesanded metsanduses on metsanduse suunamine ning selleks metsandust käsitleva valdkonna arengukava ja metsandust reguleerivate õigusaktide väljatöötamine; metsa hea seisundi tagamine; metsaressursi ja selle kriitilise varu ning kasutatava varu arvestuse pidamine." 3. peatükk "Metsa korraldamine", § 11 "Metsa korraldamine": "Uuendus-, harvendus- ja valikraie tegemiseks on kohustuslikud kehtivad inventeerimisandmed. Eeltoodu ei kehti kinnisasja suhtes, kus metsa pindala on väiksem kui kaks hektarit, füüsilisele isikule kuuluval kinnisasjal väiksem kui 20 hektarit.""
Mina pean ennast n-ö metsakallistajate hulka kuuluvaks, ma olen käinud puid kallistamas. Võib-olla mulle otsa vaadates tundub see natuke veidrana, aga see ei tähenda sugugi seda, nagu ma oleksin isiklikult metsa majandamise vastu. Kui me hakkasime Vabaerakonnas põhjalikumalt uurima metsandusteemat, siis me sattusime väga keerulisse maailma, kus on väga palju erinevaid arvamusi. Teadlased ja huvigrupid teatasid meile omi seisukohti, mis tihtipeale üksteisele vastu räägivad. Tõe või keskpunkti leidmine on osutunud pööraselt keeruliseks. Ma püsiksin aga kogu selles metsaarutelus siiski n-ö emotsionaalsema külje peal. Kui uurida seda emotsiooni, mis sellest arutelust välja on tulnud, siis võib üldsuse pahameelest siiski väga hästi aru saada. See on pigem selline valdurmikitalik pahameel selle pärast, et just nimelt kultuuriline või minu poolest ka ökoloogiline osa metsast on paugu saanud. Seega, meie rahvuslik identiteet, mis on väga sügavalt metsaga seotud, on saanud tugeva löögi.
Mulle meenub üks mõni aasta tagasi toimunud kohtumine toonase Islandi presidendiga. Me küsisime tema käest, kas ta usub trolle, smurfe ja ei tea mis elukaid veel, mis nende legendides on. Tema ütles, et ta on kuulanud ja jälginud seda, mida tema vanaema rääkis, ja tema vanaema uskus trollidesse. Aga siis ta tõi ühe näite – Islandi maanteeamet. Kõik te kujutate Islandit ette, seal on suur ja lai lage maa, kus võiks teha nii sirgeid teid kui vähegi võimalik. Aga siis korraga teeb tee kuskil lagedal väljal väikese haagi sisse ja see haak on läinud sellele maanteeametile omajagu maksma. Mis selgub? Selgub, et selles kohas, kus tee haagi tegi, oli üks – kuidas neid nimetataksegi – kivistunud troll ja sellest trollist pidi mööda sõitma. Võib-olla on see äärmuslik näide, aga islandlased annavad sellega mõista, et nendel on oma legendid, rahvuse n-ö väärtusbaas on neil väga hästi paigas ja seda nad ka igapidi kaitsevad.
Nüüd teine näide, ma tulen metsale lähemale. Hiljuti rääkisin ühe oma Soome sõbraga. Ta on selline moodsast maailmast pärit tüüp, kes teeb reklaame ja elab päris mõnusat elu, kui rahaliselt mõelda. Tuli jutuks, mis ta ülejäänud rahaga teeb. Siis ta rääkis, et tema ostab metsa kokku. Ma ütlesin: "Oo, sa oled

metsabisnises ka." Tema vastas: "Ei, ma ostan metsa kokku selleks, et mets saaks seal lihtsalt kasvada." See on selline mentaliteet, mida Eestis niisama hästi kui ei eksisteeri. Mina tean küll paari inimest, kes on midagi sarnast teinud. Ma tean ka inimesi, kes on metsaomanikud, aga lihtsalt ei tegele selle metsaga ja see mets saabki lihtsalt kasvada. Võib-olla ei ole need tükid, mis nendel omanikel on, väga suured, või ei saa nad sinna mingitel muudel põhjustel raiuma minna.
Nii et metsakäsitluse suhtes oleme ilmselgelt jõudnud kohta, kus on vaja mentaliteedi teatud muutust. Asko Lõhmus sellel väga põhjalikult ka peatus. Suur tänu talle selle eest!
Aga metsast rääkides peab kindlasti rääkima ka omanikest. 2015. aasta andmetel oli Eestis 112 922 metsaomanikku, nende hulgas oli 5752 juriidilist isikut ja ülejäänud olid füüsilised isikud. Nii et väga suur hulk omanikke. Füüsilistele isikutele kuulus 688 246 hektarit ja juriidilistele isikutele 377 747 hektarit. Umbes pool nendest maadest on alla kahe hektari suurused ehk sellised väiksed klumbid ja alla viie hektari suurused on umbes 65% maatükkidest.
Miks ma seda räägin? Ma räägin seda sellepärast – tulles alguse juurde tagasi –, et kui on nii palju metsaomanikke, siis on ka väga palju erinevat suhtumist metsasse. Erametsaliit on aastaid töötanud selle nimel, et ühtlustada arusaamist metsast ja metsakäsitlust tervikuna, ta on omanikke harinud jne. Sellest hoolimata on ka erametsaomanike seas suur hulk inimesi, kes näevad metsas ainult rahanumbreid. Sellest on väga kahju. Teisest küljest, me ei tohi solvata neid inimesi, kes metsasse tõepoolest südamega suhtuvad, nagu sajandeid tegid meie esivanemad, st nad suhtuvad metsasse niimoodi, et järgmistele põlvedele jääks väärtuslik mets alles.
Laias laastus pool Eesti metsast kuulub RMK-le ehk on riigimets. Praeguseid probleeme vaadates tundub mulle, et see koht, kus me asju lahendama peaksime hakkama, ongi riigimets. See rahasurve riigimetsale, et me peame RMK-st aina rohkem dividende välja võtma, on vale. Asko Lõhmus tegi siin ettepaneku, ma kordan seda: me peaksime RMK-lt ära võtma dividendide teenimise kohustuse. See oleks esimene samm, millega me saaksime vähendada RMK suurt survet, ma ei tea, langetada kuuse raievanust või teha suuremaid lageraieid.
Aga räägin riiklikust survest veel. Muret tekitab Keskkonnaministeerium. Jällegi, Asko Lõhmus rõhutas väga hästi, et Keskkonnaministeerium võiks olla see, kes kutsub just nimelt erineval positsioonil olevad kõige paremad spetsialistid ühe laua taha ja sealt ruumist ei tulda enne välja, kui on jõutud kokkuleppele, mida me siis üldse tahame. Praegune läbirääkimiste süsteem, kus looduskaitsjatele tehakse pai ja öeldakse, et oi, me teeme natukene kaitsealasid juurde ja selle võrra majandame teises kohas palju jõhkramalt, ei ole see tasakaal, mida me otsime. See tekitab kummalise vastasseisu, see tekitab kummalised jäigad piirid n-ö väga pehme käsitluse ja väga räige või väga majandusliku käsitluse vahel. Meie eesmärk on ikkagi vaadata metsa kui tervikut ning suhtuda temasse mõistlikult ja säästvalt kui tervikusse.
Ma toon veel ühe näite mustvalge mõtlemise kohta metsaga seoses. Korraldasime hiljuti ühe kogukondliku konverentsi, kus me tegime ettepaneku, et kaitsealadel võiks metsa majandamises kasutada harvesteride asemel hobuseid. Teatud seltskond inimesi tahtis meid seetõttu naeruvääristada, küsides, kas me tahame hobusega linna ka tulla või mis meil üldse arus on. Me vastasime, et ei, me ei taha hobusega linna tulla, aga kui hobusega metsas majandada, siis metsa aluspind taastub ühe aastaga, kuid kui harvesteriga majandada, siis aluspind taastub võib-olla seitsme, kaheksa või isegi kümne aastaga. Hobusega majandamine oleks suurepärane võimalus ka maaelu arendada, sest kui loomad maale tuua, siis tulevad ka inimesed maale neid loomi vaatama.
Aga nüüd paar ettepanekut. Üks üleskutse on eraomanikele. Kui minu Soome sõber ostab metsa kokku, selleks et lasta sel lihtsalt kasvada, siis miks ei võiks meie luua n-ö loodusmetsa saari, mis oleksid omaette käitumisnorm? Inimesed näitaksid eraomanikena, kuidas metsasse suhtuda, et võib ka teistmoodi, ja käsitleksidki metsa kui väärtust, kus saab hingerahu tagasi ja kus on ökoloogiline mitmekesisus. Niimoodi ei haavataks meie kultuurilist identiteeti.
Kindlasti oleksin tahtnud veel pikalt rääkida. See metsandusarutelu on esile toonud mitu valulikku teemat, mis puudutavad ka Riigikogu. See statistika, mille alusel me peame otsuseid tegema, on tegelikult statistikaga mängimine, selle keeramine selle soovi järgi, missuguseks tahetakse seadust teha. See on üks näide. Teine näide on see, et teatud teemade arutelule tuleb igaüks oma teadlasega. Nendest üks ütleb, et asjad on nii, ja teine ütleb, et ei, asjad on hoopis vastupidi. Me peame leidma tasakaalupunkte, et ka selliste arvamuste seas, ütleme, keskpunkt leida.

12:01 Esimees Eiki Nestor

Aitäh, Artur Talvik!

12:01 Artur Talvik
Meie üleskutse sarnaneb eelesinejate üleskutsega: otsime tasakaalupunkti ja lõpetame sellise mustvalge vehklemise! Aitäh!

12:01 Esimees Eiki Nestor
Juhataja üleskutse on, et kui ettekandeks on aega 15 minutit, siis ka kasutatakse 15 minutit.

12:01 Artur Talvik
Vabandust, jah!

12:01 Esimees Eiki Nestor
Aga kuna ettekanne oli nii hea ...

12:01 Artur Talvik
Ohohoo!

12:01 Esimees Eiki Nestor
... siis tekkis Riigikogu liikmetel küsimusi. Andres Ammas, palun!

12:01 Andres Ammas
Lugupeetav eesistuja! Lugupeetav ettekandja, hea kolleeg! Mind jäi sinu ettekandest kummitama see hobuse ja harvesteri vastandamine. Kuidas me nende vahel siis tasakaalu leiame? Mis me nende pagana harvesteridega peaksime peale hakkama, kas keelame ära? Aga tõsiselt rääkides, kuidas metsa aluspinnaga arukalt talitada? Kõigil ei ole hobuseid. Mis see muu lahendus on?

12:01 Artur Talvik
Harvesteride teemat peaks eraldi käsitlema. Ma ei ole masinalõhkuja, kes ütleb, et paneme need harvesterid seisma ja lõpetame selle jama ära. Aga kui ühe harvesteri ja väljaveotraktori liising on kuus kokku umbes 10 000 eurot, siis see tähendab, et harvesteride omanikel on väga suur surve neid kogu aeg töös hoida. Asja teine pool on see, et RMK, kes teeb ka riigihankeid, metsaraiehankeid, surub hangete hinda väga alla. Väga madal hind survestab jällegi harvesteride omanikke tegema nendega n-ö jõhkralt palju tööd ja seetõttu töötavad nad ka ööpäev läbi, proovides ühest kohast võimalikult palju kasu saada jne. See on kindlasti üks asi, mida peaks vaatama. Näiteks on Rootsis minu teada keelatud harvesteridega öösel töötada. See ei ole keelatud mitte müra tekkimise või loomade heaolu kaitsmise pärast, vaid sellepärast, et ei taheta lasta inimestel öösel töötada. See on üks variant.
Hobuste siia teemasse sissetoomine tundub teatud mõttes anakronismina, aga sellelsamal konverentsil, mille me korraldasime, esines üks külaline Rootsist – Asko Lõhmus oli seal ka –, kes väga hästi rääkis sellest, kuidas Rootsis hobustega metsa majandamine toimub ja kuidas kohalikud omavalitsused selle eest maksavad, sest nad on huvitatud, et nende mets oleks väga tasakaalukalt majandatud. Seal on muidki süsteeme, kuidas vaadatakse, et nendel hobustel oleks tööd ka muul ajal, mitte ainult metsategemise ajal.

12:01 Esimees Eiki Nestor
Külliki Kübarsepp, palun!

12:01 Külliki Kübarsepp
Aitäh, hea esimees! Hea Artur! Skandinaavia maid, eelkõige Rootsit, on toodud näiteks selle kohta, et seal on päris liberaalne metsa majandamine, igasugustele piirangutele on n-ö blokk peale pandud. Üks põhjusi on see, et seal on tänu kodanikuaktivistidele arenenud välja kontrollmehhanismid, keskkonnaagentuurid, kes osalevad debattides ja pööravad küsimustele tähelepanu. Ka sina oled

kodanikuaktivist. Kui filosofeerida, siis mida me Eestis peaksime tegema, et tekiks aktivistide, ministeeriumi ja RMK eluterve suhtlus ja debatt, mis annaks meile samuti võimaluse vähem seadusi kirjutada, aga olla teadlikud loodusearmastajad?

12:01 Artur Talvik
See on hea küsimus. Tegelikult, kui meil on vabatahtlikud abipolitseinikud ja päästjad, siis miks ei võiks meil olla ka vabatahtlikud metsaökoloogid või kuidas neid nimetadagi, *ranger*'id, kui sellist toredat välismaist sõna kasutada, või vabatahtlikud metsavahid (tooks selle metsavahi mõiste jälle sisse). See ei tähenda, et mingid tüübid käivad kurikatega metsas ja üritavad sealt harvestere eemale peletada, vaid nad võiksid olla inimesed, kes ametnike tegemata töö ära teevad ja käivad vaatamas, kas metsaomanik, kes metsaraiet teeb, teeb seda tõesti säästvast printsiibist lähtudes. Nad võiksid olla ka üks osa sellest teadlaste ringist, kes hakkab ühiskonnas tasakaalupunkti otsima. Vabatahtlikud metsavahid võiksid tõesti moodustada uue vabatahtliku liikumise. Siis ei piirduks metsa eest seismine ainult retoorilise vaidlusega kuskil Facebooki lehekülgedel või ajaleheveergudel, vaid see oleks reaalne tegevus, mille abil saaks metsas tasakaalu hoida.

12:01 Esimees Eiki Nestor
Krista Aru, palun!

12:01 Krista Aru
Aitäh, härra juhataja! Hea Artur! Ma nägin, et Toomas Frey andis istungi juhatajale ühe lehe ettepanekutega ja sina võtsid selle lehe endale. Saad sa äkki nüüd neid ettepanekuid meile kõva häälega tutvustada?

12:01 Artur Talvik
Tundub, et rahvasaadik Aru ei kuulnud seda, aga siin on kirjas kolm ettepanekut metsaseaduse muutmiseks ja ma lugesin need juba ette. Need on nüüd stenogrammis olemas ja need on sisukad. Aitäh Toomas Freyle nende ettepanekute eest! Kahjuks on need eelnõu muudatusettepanekutena vist hiljaks jäänud. Aga me loodame seda mõttelaadi, mis siin ettepanekutes on, ikkagi metsaseaduse muutmise debatti sisse tuua.

12:01 Esimees Eiki Nestor
Andres Herkel, palun!

12:01 Andres Herkel
Aitäh, härra esimees! Austatud Artur Talvik! Eespool ettekandjad juba osutasid sellele, et kõige suurem vastutus lasub tegelikult Riigikogul. Nii et nüüd ma esitan küsimuse sulle kui Riigikogu liikmele. Millises suhtes kogu see täna arutatav küsimus tegelikult peaks olema säästva arengu seadusega, põhiseadusega, metsaseaduse muudatustega ja lõpuks ka riigieelarve seadusega? Ma pean silmas nii neid seadusi, mis me oleme juba vastu võtnud, kui ka neid, mida me veel hakkame menetlema. Eelarvesse on juba sisse kirjutatud päris suured tulud just RMK-lt. Mida me peaksime tegema, et Riigikogu nendes küsimustes võtaks aktiivsema rolli ja asuks nende põhimõtete kaitsele, mida nii härra Talvik kui ka varasemad ettekandjad on rõhutanud?

12:01 Artur Talvik
Ma korra juba mainisin ettepanekut riigieelarve seaduse või ka selle strateegia kohta, mida Sagadis metsandusmuuseumi kõrval just hiljuti arutati. Metsanduse arengukavast on vähe räägitud ja see jällegi näitab, et arengukavasid tehakse palju, aga välja tuleb nagu alati. Ütleme niimoodi, et kahetsusväärselt ei kajasta arengukavad teatud mõttes ühiskondlikku kokkulepet, nad jäävad ühekülgseks. See ei puuduta ainult metsanduse arengukava, vaid paljudes valdkondades on nii. Hiljem jäävad nad sageli riiulile tolmama. Sealt võetakse midagi välja, nagu praegu metsanduse arengukavast on välja võetud see, et raiemaht võiks aastas olla kuni 15 miljonit tihumeetrit, ja selle argumendiga hakatakse vaidlema. Aga veel kord: kui me otsime metsanduses tasakaalu, siis küsimus ei ole ainult raiemahus ega nendes arvudes. Tasakaal on midagi palju laiemat, mille eest me ühiselt peame seisma. Ma huviga jälgiksin

seda. See võiks olla üks protsess, mida me ühiselt saaksime muuta. Tulevase metsanduse arengukava arutelu võiks toimuda hoopis teistel alustel. Üks alus võiks olla see, et laua taga toimuvad läbirääkimised, mitte formaalne kaasamine, ja nende tulemusena me jõuame laiale ühiskondlikule kokkuleppele, mis ei ole tööstuse survestatud ega rahateenimise poole kaldu.

12:01 Esimees Eiki Nestor
Jaanus Karilaid, palun!

12:02 Jaanus Karilaid
Aitäh juhatajale! Hea ettekandja! Sa oled ka korruptsioonikomisjoni esimees. Metsandussektori suurt tulukust arvestades oled sa kindlasti hinnanud selle valdkonna võimalikku korruptsiooniriski. Milline on sinu pilk sellele poliitikavaldkonnale, kas seal on praegu suur korruptsioonirisk või mitte?

12:02 Artur Talvik
Ausalt öeldes teevad mulle muret paar asja, need on seotud seadusmuudatustega ehk meie majaga. Mul on mitu korda tekkinud küsimus, miks on seda metsaseaduse muutmist nüüd äkki vaja. Pange tähele, et paralleelselt käib suure puidurafineerimistehase ehitamine. Kui te natuke suuremat pilti vaatate, siis te hakkate mõtlema selle peale, et okei, kui seadus hakkab kehtima, see tehas kunagi valmis saab, siis ... Ma täna ei esita seda süüdistust, aga pildile peale vaadates tundub, et rafineerimistehasele valmistatakse ette soodsaid tingimusi. See teeb ärevaks, see ei ole nagu õige. See on ka üks põhjusi, miks Vabaerakond kutsus üles seda seadusmuudatust tagasi lükkama. Arutame veel, meil ei ole kuhugi kiiret. Nii et ohte on, ütleme niimoodi.

12:02 Esimees Eiki Nestor
Monika Haukanõmm, palun!

12:02 Monika Haukanõmm
Aitäh, härra juhataja! Hea ettekandja! Täna me arutleme teemal, kus on metsas tasakaal. Nagu me teame, on metsanduse seisukohalt väga olulised kaks seadust: metsaseadus ja säästva arengu seadus. Aga sa tõid sisse ka arengukava, st metsanduse arengukava aastani 2020. Õige on see, et tihtipeale jäävad need arengukavad sahtlisse ega ole väga olulised, aga sellest arengukavast rääkides tuleb öelda, et raiemahud on küll väga aktuaalsed. Me raiume metsa võib-olla ikkagi rohkem, kui me peaksime seda tegema. Minu küsimus on järgmine. Kui Eestis kasvab mets tõepoolest nii hirmsa kiirusega, et me peame kirve väga kiiresti käiku laskma ja vehkima sellega väga kiiresti, et metsa juurdekasvust kuidagi jagu saada, siis miks on ometi vaja järjest ja pidevalt leevendada kõikvõimalikke raiet piiravaid ja takistavaid tegureid?

12:02 Artur Talvik
Mina ütleksin teistpidi. Üks meetod, üks esimesi samme, kuidas tasakaalu poole liikuda, võiks olla see, et tõmmatakse raiemahu piirangut allapoole, näiteks viimaste aastate keskmise peale, umbes 10 miljoni juurde. See tasakaalustav tegur võiks olla just RMK. Kõik teavad, et raiumine sõltub aastast, igal aastal ei saa palju raiuda, näiteks kui mets on väga pehme ja sellele ei pääse ligi, aga teine aasta võib olla raiumiseks jällegi hea aasta, sest aluspõhi on külmunud ja raietööd ei kahjusta nii palju metsa aluspõhja. Kui tahetakse raiemahu lage tuua alla 10 miljoni tihumeetri peale, siis selleks, et eraomanikele mitte kohe raksaki pähe istuda, võiks RMK olla see tasakaalustav tegur, nii et tema raiuks eraomanikega võrreldes vähem või rohkem. See võiks olla üks lähtepunkte. See ei ole kõige parem meetod, aga kindlasti on see üks sammuke tasakaalu otsimise teel.

12:02 Esimees Eiki Nestor
Peeter Ernits, palun!

12:02 Peeter Ernits

Hea juhataja! Hea ettekandja! Aasta algul astus RMK nõukogu esimehe kohalt tagasi Mati Polli ja mõni aeg hiljem ilmus meie ette tema poeg selle suure rafineerimistehase ideega. Mööda ei olnudki läinud vist rohkem kui paar-kolm kuud. Kas see tekitab sinu meelest küsimusi või mitte?

12:02 Artur Talvik
Minu meelest tekitab see palju küsimusi. Ka uus RMK nõukogu esimees on tekitanud minu arvates küsimusi. Me rääkisime siin enne mentaliteedi muutumisest. On nagu selline arusaam, et sellisel positsioonil peaks olema see, kes on metsandusega tegelnud. Aga üldjuhul kipub olema nii, et see, kes on metsandusega tegelnud, on tegelnud metsa majandamisega või lausa metsatööstusega. Seetõttu on kindlasti tasakaalust väljas ka igasuguste metsandusnõukogude koosseisud, muu hulgas RMK nõukogu koosseis. Need on kahetsusväärselt majandamise poole kaldu. See ei tähenda, et seal laua taga ei peaks istuma tööstuse esindaja, kindlasti peaks istuma. Aga seal peaksid kindlasti istuma ka teiste vaatenurkade esindajad, nii et seal oleks tasakaal. Ma siit puldist ei hakkaks otsima otseseid seoseid RMK nõukogu endise juhi ja uue rafineerimistehase vahel, aga see ei näe hea välja, ütleme niimoodi. Kui sa hakkad neid klotse kokku panema, siis sellised paralleeltegevused võivad väga halva mulje jätta. Teisest küljest, tööstuse surve raiuda on suur, nad hoiavad sellega hinda all. Me saame sellest kõigest aru. Metsaomanikud teenivad nende suurte raiemahtude tõttu ju vähem raha puidu müügist. Kui sa seda hakkad vaatama, siis saad aru, et kõik ei ole korras, need otsustamiskogud on esindatuse mõttes tasakaalust väljas ja kahjuks tööstuse poole kaldu.

12:02 Esimees Eiki Nestor
Andres Metsoja, palun!

12:02 Andres Metsoja
Hea Riigikogu esimees! Lugupeetud Artur! Kui me räägime Rail Balticust, siis me jõuame fosforiidini, ja kui me hakkame rääkima rafineerimistehasest, siis me jõuame Eesti metsa tühjaksraiumiseni. Kas see ei kõla natukene skisofreeniliselt? Siinsamas saalis me üsna tihti räägime ikkagi innovatsioonist ning teadus- ja arendustegevusest koostöös erasektori ja ülikoolidega. Me tahame, et lisandväärtust tekiks ühiskonda rohkem, et ei eksporditaks tooret, aga jõuame jällegi sellesama asja juurde välja. Nokk kinni ja saba lahti.

12:02 Artur Talvik
Jah, toormena võid sa eksportida ka väga uhkeid puitehitisi – neid tehakse väga kihvte – või mööblit ja kasutada innovatiivseid lahendusi. Me oleme isegi käinud tehastes, kus kasutatakse väga innovatiivseid lahendusi. Aga tselluloositehas … Soomes öeldakse, et tselluloosi tootmine on saastamise poolest tööstusharude hulgas teisel kohal. Ma täpselt ei tea, mis see esimesel kohal on, aga ma täna just kuulsin, kui öeldi, et tselluloosi tootmine on Soomes teisel kohal. Seetõttu peaks innovaatilisuse mõttes alati küsima, mida me teeme. Kui me teeme vägevaid puitdetaile, ehitame väga innovaatilisi puitmaju, teeme väga kvaliteetset puitmööblit, siis see on see, mille poole me võiksime ka edaspidi pürgida. Aga kui me lihtsalt laseme oma loodust ja ümbruskonda kahjustada ning n-ö teenime SKT-le ühe punkti juurde, siis peaks jällegi küsimusi esitama.

12:02 Esimees Eiki Nestor
Ain Lutsepp, palun!

12:02 Ain Lutsepp
Aitäh! Austatud Artur! Metsa raiumiseks on suur surve. Ma täpsustan veel kord: kuidas peaks metsa majandamine RMK ja erametsaomanike vahel jaotuma, et tagada metsa mõistlik majandamine, järelkasv ja taastumine?

12:02 Artur Talvik
Mul sai vist aeg otsa.

12:02 Esimees Eiki Nestor
Juhataja on täna väga sõbralik ja ta lubas rahvasaadikul küsida.

12:02 Artur Talvik
(Naerab.) Ma siis kordan veel kord, et ma ei pea seda kõige geniaalsemaks lahenduseks. Aga metsasse suhtumise võti – me oleme seda korduvalt öelnud – on Riigikogu ja otsustajate käes. Pool Eesti metsast on riigimets ning see peaks olema teenäitaja, mismoodi toimub säästev areng. Kui me leiame, et raiemaht on praegu liiga suur, siis võiks just nimelt riigimetsas raiemahtu vähendada, et järgmise sammuna säästval arengul põhinevat metsasse suhtumise kultuuri edasi viia ja süvendada seda ka erametsaomanike seas. See võiks olla tee, mida pidi praegu edasi minna. Kahjuks viitavad märgid – ka see seadusmuudatus, mis meil arutelul on – sellele, et me ei saa ka riigimetsas täpselt aru, kus see säästev areng seal on.

12:02 Esimees Eiki Nestor
Aitäh, Artur Talvik! Avan läbirääkimised. Ma eeldan, et kõik mäletavad: algatajate soov oli, et kõigepealt saaksid sõna fraktsioonid. Ma usun, et see, kes on fraktsioonist esimesena kirjas, ongi fraktsiooni kõneisik. Rainer Vakra Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni nimel, palun!

12:02 Rainer Vakra
Austatud esimees! Head kolleegid! Küsin kohe, kas saab ka lisaaega või on ainult viis minutit.

12:02 Esimees Eiki Nestor
Saab.

12:02 Rainer Vakra
Võib kohe panna kirja kolm minutit lisaaega.

12:02 Esimees Eiki Nestor
Kolm minutit lisaaega.

12:02 Rainer Vakra
Minul keskkonnahariduse saanud inimesena on hea meel, et me neid metsa- ja keskkonnaküsimusi mitte ainuüksi siin Riigikogus, vaid ühiskonnas tervikuna nii sisuliselt arutame. Mul on hea meel, et Asko Lõhmus on tänaseks vist küll enim nõutud keskkonnateadlane Eestis, keda on heas mõttes üle kuulanud kõik fraktsioonid, mitmed organisatsioonid ja komisjonid. Selle üle on mul siiralt hea meel. Mulle tundub, et varem oli metsaseaduse tegemine väga paljuski usaldatud – ma ei mõtle seda halvas mõttes – pigem metsahariduse saanud inimestele. Pahatihti lähtus nõukogudeaegne metsaharidus suures osas ikkagi sellest, kuidas saaks metsa kiiremini maha võtta, sellest midagi toota ja selle eest raha saada. Vaatame analoogset näidet, mida siit puldist on ka mainitud: põlevkivi kaevandamisel peeti suurepäraseks tulemuseks, kui tonnide arvu suurendati. Sama põhimõtet rakendati ka metsanduses. Nüüd on hea meel näha, et viimastel aastatel on ökoloogia pool selles protsessis aina rohkem kasvanud.
See, et ühel tööpäeval tuli metsateemade tõttu tänavale üle tuhande Eesti inimese, näitab, et Eesti inimestele läheb see teema korda. See olukord, kuhu me oleme jõudnud, ei ole tekkinud üleöö. Ma väidan, et see on aastatepikkuse tegemata töö tagajärg. Asko Lõhmus jättis ka ühel korral metsandusnõukogus, mille liige mul on au olla, vastamata küsimusele, miks ei võetud 27 000 hektarit laane- ja salumetsi varem kaitse alla. Ma loodan, et sellele küsimusele saab vastata näiteks Reformierakonna esindaja oma kõnes. Tegelikkuses on see paat lekkinud juba 2004. aastast. Kui me vaatame õigusakte – olgu näiteks toodud see, et aastal 2013 hakkas lageraie korral kehtima kaalutud keskmine –, siis me näeme, et metsa raiumine on läinud ühelt poolt liberaalsemaks ja lihtsamaks, mis võiks ju ühtepidi võttes olla õige tee. Aga ühest teisest valdkonnast tuleb meelde seadus, mida vastu võttes me siinsamas Riigikogus uskusime ka, et Eesti inimesed on väga teadlikud ja ei tee ju paha, kui ühes parginurgas üks inimene võib klaasi veini võtta ehk alkoholi tarbida. See päädis sellega, et nii mõnigi tõrvatilk selles meepotis sai aru niimoodi, et see, kui avalikus kohas võib mõistlikus koguses ja

teistele n-ö viga tegemata alkoholi tarbida, siis see tähendab, et võib minna keset Raekoja platsi ja juua ära pudeli viina. Meil on Eesti ühiskonnas vaja ikkagi seadusega teed rajada.
Vaatame ka seda Soome ja Eesti võrdlust. Meil ongi kultuurilised erinevused. Vaatame ühe näitena Soome ja Eesti metsamuuseume. Soome metsamuuseumis on eksponaadid valdavalt metsa raiumise tehnika kohta ehk näidatakse seda, kuidas saab metsa võimalikult hästi majandada. Ma soovitan aga Eesti metsamuuseumi, kus, ma usun, kõik on käinud ja mille väljapanekut kõik teavad. Seal on suurem rõhk pigem loodusel ja keskkonnal, mitte sellel, mismoodi täpselt on läbi sajandite metsa raiutud ja maha võetud.
Ka koalitsioonilepingus on n-ö paksult ja punaselt kirjas, et me ei raiu rohkem, kui metsa juurde kasvab. See on üks muudatus, mis kindlasti tuleb viia ka uude seadusesse sisse. Alati tekib küsimus, mismoodi seda tagada. On ju hea öelda, et me ei raiu Eestis metsa rohkem, kui juurde kasvab. Aga milline on see mehhanism? Jah, lihtne on öelda, et teeme arengukava ümber. Kahjuks pean ütlema, et kui praegu raiutakse teadupärast 12 miljonit tihumeetrit, aga me näeme siinsamas Riigikogus arengukavas ette 9 miljonit ning kui siis küsida, kuidas seda arengukava saaks rakendada nii, et see tõepoolest saaks täidetud, siis vastus on see, et tuleb muuta metsaseadust ehk taas vaadata üle raievanused ja lankide suurused. Meil on mõnes mõttes siin saalis selline muna ja kana küsimus, st kõike peab vaatama tervikuna, me ei saa öelda ühe dokumendi menetluse käigus, et me jätame selle õhku rippuma ja anname vastuse järgmises dokumendis. Need lahendused peavad olema ka metsaseaduses. Seetõttu on üks väga konkreetne ettepanek see, et me metsaseaduses anname Vabariigi Valitsusele õiguse metsa loodusliku tasakaalu tagamiseks seada piiranguid uuendusraie lankide pindalale, kui on põhjendatud alus eeldada, et raiete maht võib ületada kasutatava metsa juurdekasvu. Me peame andma Vabariigi Valitsusele reaalse vahendi, mismoodi oleks võimalik reageerida sellele arvule, milles me ühiskonnas kokku lepime, kui palju me Eestis metsa maha võtame. See ei tohiks jääda lihtsalt õhku rippuma.
Ma pean tegema ka ühe korrektiivi RMK võtmes, et siia saali ei jääks vale arusaama, nagu kogu selle probleemi lahendakski ainult see, kui RMK metsaraiumise täielikult lõpetaks või, nagu Asko Lõhmus ütles, tuleks tast teha selline ühiskondlik asutus, millele ei tohiks peale maksta. Ma ütlen ilma emotsioonideta, et kui Eestis raiutakse 12 miljonit tihumeetrit aastas, siis sellest 8 miljonit raiuvad eraomanikud ja 4 miljonit raiub RMK. RMK investeeringukava järgi, mille alusel nad ehitavad metsateid, kuivendavad metsa ja rajavad ka kuulsaid lõkkeplatse ja metsaradu, mille hooldus jääb nende kanda, on n-ö nullpunkt suurusjärgus 2,7 miljonit tihumeetrit. Ehk see arusaam, et kui me soovime säästlikku metsamajandust, siis seda saab teha ainult RMK arvel ... Saab küll. Aga siis me peame hakkama nendele lõkkeplatsidele ja matkaradadele peale maksma, mis on üks võimalus. On vaja aru saada, et kui me soovime säästlikult metsa majandada, siis see nõuab ühiskondlikku kokkulepet. Sellega peavad kaasa tulema ka kõik need 110 000 eraomanikku. Loomulikult peaks RMK olema – ja ma usun, et ta ka on – siin teerajaja. Aga seda ei saa teha ühepoolselt ja öelda, et kogu säästlik metsamajandus peab jääma ainult riigimetsa poolele. Kui me soovime Eesti metsast – me ju alati, ka igal kohtumisel väliskülalistega rõhutame, et Eesti territooriumist üle 50% on mets – edaspidigi rõõmu tunda, siis see nõuab ühiskondlikku kokkulepet, millega peavad kaasa tulema nii eraomanikud kui ka RMK esindajad. Aitäh!

13:07 Esimees Eiki Nestor
Jaanus Karilaid Keskerakonna fraktsiooni nimel, palun!

13:07 Jaanus Karilaid
Head kolleegid! Kõigepealt palun lisaaega, kui võimalik.

13:07 Esimees Eiki Nestor
Kolm minutit lisaaega.

13:07 Jaanus Karilaid
Kõigepealt paar emotsionaalset sisulist markeeringut, enne kui lähen põhiettekande juurde. Aastal 2011 otsiti väga aktiivselt Eesti asja. Seda otsisid poliitikud ja otsisid ka loodusesõbrad. Oli üks küsitlus ja selle põhjal koostati edetabel. Esimese koha Eesti asja otsimisel said looduskaamerad. Peaaegu 20 000 inimest hääletasid nende poolt. Portaali Looduskalender toimetaja ja vaimne isa väitis, et see, et looduskaamerad said nii palju hääli, on vaatajate teene. Ta ütles, et ju neile on meeldinud seal

keskkonnas olla ja energiavoost osa saada. Kuuenda koha Eesti asja otsimisel said hiied. Ahto Kaasik, hiite hääle kandja ja hiiekaitsja, väitis, et on märgiline, et Eestis väärtustatakse pühapaiku. Ta ütles, et küllap siis mõistetakse, et hiis on koht, kus asuvad ja kasvavad meie vaimsed juured. Metsa on vaja ka meie lastele. Lastekirjanduse uurija Triin Lees on kirjutanud, et Eesti lastekirjanduses on ligikaudu 50 teost, mille pealkirjas sisaldub sõna "mets". Metsaraamatute esilekerkimine oli märgatav 1940. ja 2000. aastate alguses. Mets on olnud ka meie rahva kaitsja sõdade ajal, varjupaik nõidadele-rahvatohtritele, ta on meie kliima kopsud.
Me oleme Euroopa metsatsooni piiririik. Ka metsa osamäär otsustab, kas Eesti kuulub Põhjamaade hulka või Ida-Euroopasse. Metsal on kolm põhiliigendust: ökoloogiline ja elukeskkondlik, turistiline ja äriline ning rahvushingeline ja psühholoogiline. Need olid need laiemad ja emotsionaalsed, aga sisulised markeeringud.
Riigivara valitsetakse avalikul eesmärgil (riigivaraseaduse § 10). Ministeerium on andnud riigivara valitsemise riigivara volitatud asutustele (riigivaraseaduse § 8). Metsaga seonduv on antud RMK-le kui volitatud asutusele, kuid RMK ei ole riigivara valitseja, vaid esindab riiki oma ülesannete täitmisel. RMK-l on 16 tegevust, sh metsa kasvatamine, maastiku, pärandkultuuriobjektide ja kaitstavate loodusobjektide hoidmine (RMK põhimääruse § 9). Üllataval kombel ei ole RMK funktsioonide hulgas elukeskkonna säilitamist. Riigimetsamaa peab moodustama vähemalt 20% maismaa pindalast (metsaseaduse § 5). Metsaseaduse eesmärk on tagada metsa kui ökosüsteemi kaitse ja säästev majandamine. Metsa ökosüsteem koosneb metsamaast ning sellel kasvavast taimestikust ja seal elunevast loomastikust. Metsamaa on maatükk pindalaga vähemalt 0,1 hektarit, millel kasvavad puittaimed kõrgusega vähemalt 1,3 meetrit ja puuvõrade liitusega vähemalt 30%. Need kirjeldused ei lähtu ökosüsteemi, sh metsa ökosüsteemi teaduslikust mõistest, ehk tegelikult on valed. Kahjuks annab see ebatäpsus võimalusi spekuleerida ja metsa kui olulise looduskomponendi rolli vääriti tõlgendada, näiteks võib aru saada, et mets on monofunktsionaalne ja peale puidu ehk raha ei pea sealt midagi muud saama. Siit omakorda kujunevad raievanuse minimeerimise põhjendused, sest mida rutem toore kätte saadakse, seda kiirem tulu. Sellest lähtuvalt spekuleeritakse mitut liiki juurdekasvudega, millest professor Frey kirjutas ilusasti 3. veebruaril 2017 Maalehes ja pööras asjad pea pealt jalgadele: "Ülepinnalise jooksva juurdekasvu suurenemine tuleneb liigraietest põhjustatud vanuselise struktuuri rikkumisest, mitte kasvu kiirenemisest. Liigraieid põhjustab mitte harimatus, vaid rahaahnus."
Kuigi metsaseadus ei defineeri metsa kui riigivara, ei saa mööda minna säästva arengu seadusest – see on vastu võetud aastal 1995 – ja sellest tulenevatest protseduuridest. Kui midagi säästa, siis peaks teadma, kui palju seda on, ehk hindama varu ja hindama kriitilist varu, millest üle vaadata ei tohi. Metsaseadusest seda ei leia.
Mida tähendab säästlik ja jätkusuutlik metsamajandus? Ilmselt on mõistlik arvata, et rahvusvaheliselt kokkulepitud selgitus on õige. Selle järgi peab sel juhul teadma metsavaru ja oskama hinnata metsanduse majanduslikku, sotsiaalset ja keskkonnakaitselist tähtsust. Metsa kaitsefunktsioon on mitmekesine. Seetõttu oleks mõistlik täiendada looduskaitseseadust ning võrdsustada kaitsemetsaks arvatud mets maastikukaitsealaga ning majandamiseks ette näha metsamajanduskava asemel kaitse-eeskiri ja sellele tuginev kaitsekorralduskava ning raiete korral tuleks nõuda keskkonnamõju hindamist. Metsa kaitsmine asumite ja linnade lähiümbruses väärib erilist tähelepanu, kuna arendustegevus ja valglinnastumine ei toeta metsa kaitsefunktsiooni ega elurikkuse säilitamist.
Metsa majandamine ei tähenda ainult raiet. Metsa ökosüsteemid pakuvad hüvesid, mida mujalt ei saa. Raie teenib otseselt rahasse konventeeritud hüve. Sotsiaalset keskkonda toetava metsa väärtust ei ole nii lihtne hinnata: see on emotsionaalne, sotsiaalne, hariduslik ja lõpuks ka maailmavaateline. Kui palju maksab elu toetav maailmavaade? Aitäh!

13:07 Esimees Eiki Nestor

Andres Metsoja Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni nimel. Kolm minutit lisaaega.

13:07 Andres Metsoja

Austatud Riigikogu esimees! Head rahvasaadikud! Kogu sellest metsaseaduse muutmise protsessist on mulle millegipärast jäänud natukene selline mulje, nagu ma oleksin kaabakas. Ma ei tea, kas sellepärast, et ma olen valitsuskoalitsiooni liige, või sellepärast, et ma olen metsaomanik, aga igal juhul jääb nagu märk külge, et midagi on väga-väga valesti. Samas julgen ma öelda, et mina olen teatud mõttes metsaga kokku kasvanud, mitte oma nime poolest, vaid mulle on eluaeg metsas meeldinud ja mets on tegelikult

väga selgelt minu piksevarras. Just sellepärast ma väga sageli liigun metsas, hoian silmad lahti ja vaatan, mis seal toimub.
Ilmselt ei saa ükski riik kasvada kiiremini oma rahvast. Metsapoliitikas ja metsa üldist olukorda vaadates peame vaatama näkku tõele, kust me tuleme ja kuhu me tahame jõuda. Erastamise ja maade tagastamise aeg oli selline aeg, kui kõik said tunda, kuidas on olla omanik. Omanikuks olemine tähendas tollel hetkel üldjuhul ka ikkagi mingisuguse tulu teenimist. Sealt edasi jõudsime sellisesse aega, kui Eesti liitus Euroopa Liiduga ja me võtsime endale terve hulga kohustusi kaitsta loodust, kaitsta seda bürokraatlikult, võib-olla isegi bürokraatlikumalt kui kunagi varem. Eks sellest hetkest olegi hakanud metsaomanike südamesse kogunema vimm, üsna salaja, sest looduse kaitsmine ja hoidmine on tegelikult olnud, ma arvan, iga eestlase südameasi. Muidu ei elaks me sellises riigis nagu Eesti, sellises looduslikus koosluses ja rikkuses. Aga ometi astusime selles protsessis samme, millega me lõime kaitstavad ja majandatavad alad, selgitades avalikkusele seda väga üheselt, et on vaja metsa majandada, nii nagu ajaloo jooksul seda on tehtud, aga metsa on vaja ka kaitsta. Ja kaitsta on vaja rohkem kui kunagi varem.
Sellega ei ole see lugu ju lõplikult piirdunud. Kohtudes metsaomanikega, võib-olla ka töösturitega, selgub, et inimestel on hinges ikkagi tunne, et looduse kaitsmine on tihti bürokraatlik, mitte inimlik, sest seda tehakse sageli selliste sanktsioonidega, mis ei ole alati asjakohased, ja läbirääkimised ei vii tulemustele, vaid pigem tekitavad probleeme. Paljud metsaomanikud kardavad, väärtustades oma vara, et kui see kuusik, võib-olla ka männik või kaasik, on saanud 80-aastaseks, siis ühel hetkel ilmub arvutisse teade, et selle kinnistu teatud kohas ei ole enam võimalik raiet teha, sest seal on avastatud mingi liik, ja nii mõnekski ajaks raietegevus seal peatatakse, kusjuures ei ole teada, millal see protsess lõpeb või mil moel keegi seda kompenseerib. See on minu meelest üks Eesti ühiskonna põhimuresid. Me ei saa metsa majandamist vaadata lahus looduskaitsest. Me oleme minu meelest siin saalis püüdnud väga palju selle nimel tööd teha, et looduse kaitsmine ei oleks üksikindiviidi ehk omaniku asi, vaid oleks kogu ühiskonna asi. See probleem ei ole minu meelest aga lahendatud, pigem see metsaseaduse temaatika kontekstis isegi võimendub.
Siin on täna räägitud ka RMK-st, Riigimetsa Majandamise Keskusest, mille nõukogu liige ma olen. Võib-olla ei ole mul tõesti sellist pädevust kui metsandust õppinud inimestel, sest ma olen majandustaustaga, aga mul on väga hea meel selles nõukogus osaleda. See avardab Riigikogu liikme maailmapilti väga palju ja annab teadmisi, teatud mõttes ka oskusi, kuidas selles valdkonnas käituda ning kuidas püüda määratleda ennast ja riigi poliitikat. Ma ei usu seda – ma tahan selle ära klaarida –, et RMK juhtkond või nõukogu on saamatu või ei tea, mida teha. RMK juhtkond viib ellu poliitilist suunist, mis on tulnud siit saalist: teenida dividenditulu, selleks et ühiskonnale teatud hüvesid pakkuda. Tõepoolest, kui me tahame riigis muuta suundumust, nii et mets ei oleks ainult koht, kust saab teenida dividenditulu, vaid me mõistaksime, et seal on ka lisaväärtusi, siis peaksime ilmselt me kõik üksteisele otsa vaatama ja ütlema, kas see 30 miljonit dividenditulu on õige või vale summa. Kas 30 miljonit dividenditulu järgmisel aastal on õige või vale summa? Kas 10 miljonit dividenditulu ülejärgmisel aastal on õige või vale summa? Need on need ootused, mis on RMK-le seatud, peale selle, et ta peab tutvustama loodust ja avalikkusele selgelt teadvustama, mis ja miks seal toimub.
Ma olen kindel, et omanikke on üleliia stigmatiseeritud. Metsaomanikke on stigmatiseeritud eelkõige sellega, nagu kogu metsanduse probleem oleks nende tekitatud. See ei ole õige.
Ma alustasin erastamisest ja tahan lõpetada sellega, et Eesti metsa tasakaal on inimeste peades, omanike peades. See areng, mis on toimunud, on olnud järjepidev. Omanikeks on saanud suuresti need, kes näevad metsas väärtust. Ma julgen tunnustada kõiki metsaomanikke, sest metsas liikudes ma näen, kui palju tegelikult pannakse metsa tagasi. Metsa tulebki järjest rohkem tagasi panna, sest see on meie rikkus ja, ma arvan, ka üks suurimaid väärtusi tulevastele põlvedele. Aitäh!

13:07 Esimees Eiki Nestor

Mart Helme Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna fraktsiooni nimel, palun!

13:07 Mart Helme

Lugupeetud eesistuja! Head rahvasaadikud! Ma olen ka kaabakas, sest ma olen metsaomanik, mul on paarkümmend hektarit. Aga erinevalt Artur Talvikust ei ole ma puukallistaja. Ma ka ei raiu oma metsa, sest esiteks ei ole see veel raieküps ja teiseks ei ole mul majanduslikku vajadust seda raiuda. Ma suhtun sellesse kui looduskeskkonda, kus ma vahel käin ja kus on tore vaadata, mis seal toimub. Ma suhtun

sellesse kui ühte jupikesse meie tavapärasest looduskeskkonnast, millega me Eestis oleme nii harjunud, et ei oska seda tõepoolest ilmselt päris adekvaatselt hinnata.
Ma tahan tänada tänaseid ettekandjaid, kes on väga tasakaalukalt juhtinud tähelepanu kõikidele nendele aspektidele, mis metsa ja metsa majandamisega seonduvad. Ega ma ei oska neile otseselt midagi lisaks öelda, sest mida ma ikka ütlen endast selles valdkonnas targematele inimestele. Aga ma tahan rõhutada, et mul on hea meel, et see teema on Eesti ühiskonnas kõne alla tulnud. Ajaloolasena otsin ma alati paralleele, näiteid selle kohta, et asjad võivad minna valesti. Tihtipeale on asjad läinud valesti sellepärast, et on tahetud saada suurt kasu, aga selle asemel on lõppkokkuvõttes jäädud metsikusse miinusesse.
Ma toon ühe väga dramaatilise näite kaugest kohast nimega Hiina Rahvavabariik, kus esimees Mao alustas 1950-ndate alguses suurt hüpet. See pidi viima Hiina maailma kõige arenenumate riikide hulka ning mõõdupuuks oli see, et iga kommuun ja majapidamine pidi tootma teatud hulga terast. Selleks ehitasid kõik külad endale terasesulatusahjud. Aga teatavasti on selleks, et terast sulatada, vaja kuumust ja kuna kuumuse saavutamiseks on vaja kütet, siis nendes piirkondades, kus oli palju metsa ja oli võimalik kütta puudega, hakati massiliselt metsa maha võtma. Tehtigi terast, enamalt jaolt väga halva kvaliteediga terast. Aga mets raiuti maha ja praeguseks ei ole Hiina sellest laastamistööst ja keskkonna tohutu vägivaldsest muutmisest veel üle saanud. Üks asju, mille põhjal seda kõige paremini tunneb, on see, mida ma kuulsin siis, kui ma esimest korda Hiinas käisin. Siis oli maikuu ja hiinlased ütlesid, et kui igal pool mujal maailmas on see hästi ilus aeg – muide, sama rääkisid ka mongolid –, siis neil on see tolmutormide aeg. Mets võeti maha, kõrbestumine laienes ning mets ei saanud enam kinni pidada ka põhja poolt, Mongoolia kõrbetest tuultega allapoole kanduvaid tolmu- ja liivapilvi. Nii need hakkasidki otsapidi Kesk-Hiinasse välja jõudma ja jõuavad sinna tänase päevani. See on metsa mahavõtmise otsene tagajärg.
Nii et keskkonna- ja majandusküsimused on tunduvalt komplekssemad, kui tihtipeale osatakse hinnata. Kui tulevad mingid tselluloosivabrikandid ja lubavad 1% SKT-d suurendada, siis peavad teadlased andma hinnangu, missuguse efekti annab see 1% näiteks 10, 20 või 50, aga võib-olla ka 100 aasta perspektiivis. On täiesti selge, et töösturid oma pead niisuguse asjaga enamasti ei vaeva. Ka tavakodanik ei oska selle kohta midagi öelda. Mis mina ikka oskaksin öelda? No läheb vaja nii ja nii mitu miljonit tihumeetrit – mulle ei ütle see mitte midagi, kas läheb vaja viis või kuus miljonit.
Palun lisaaega!

13:07 Esimees Eiki Nestor
Kolm minutit lisaaega.

13:07 Mart Helme
Mulle ei ütle see mitte midagi, aga teadlased oskavad modelleerida, nad oskavad anda hinnanguid ja neid hinnanguid tuleb komplekshinnangu langetamisel arvesse võtta. See on see, millega me tegelikult mingil määral tegeleme praegu ka siin saalis. Me tekitame ühiskonnas diskussiooni, et asju ei vaadataks ainult ühe kandi pealt.
Asju ei saa vaadata ka ainult selle kandi pealt, kuidas konnad üle autotee pääsevad, ega ainult selle kandi pealt, kui mitu eurot me teenime tihumeetri pealt. Asju tulebki vaadata nii, võib-olla ka teatud emotsionaalse värvinguga, et tihumeetrite vedamine ei litsuks laiaks tuhandeid konnasid ja tuhanded konnad väärindaksid meie loodust.
Probleemid metsaga ulatuvad juba aastakümnete taha. Ma saan rääkida oma väga kitsa kogemuse põhjal. Ma olen ühe muinsuskaitsealuse objekti omanik ja kui ma umbes 15 aastat tagasi vajasin 40 × 40 sentimeetri suuruseid 10 meetri pikkusi talasid, siis oli neid kohutavalt raske saada. Öeldi, et selliseid palke kuskilt võtta ei ole. Otsisin tikutulega ja lõpuks leidsin ühe taluniku, kes ütles, et no hea küll, ta ei taha oma metsast neid puid maha võtta, aga ta teeb mulle need palgid. See talunik tegi mulle need palgid, mul oli vaja 12 palki ja tema käest ma need 12 palki sain. Aga see näitab, et olulised ei ole ainult tihumeetrite juurdekasv ja raiutavate tihumeetrite arv. Olulised on raieküpsus, palgi pikkus ja majandamismudelid, see, kui pikk palk läheb saeveskisse, missuguse laiusega laud sealt tuleb jne. Mul oli vaja ka, ma täpselt enam ei mäletagi, 30 sentimeetri laiust põrandalauda vms. Ka selle otsimisega oli mõningaid raskusi, sest iga saeveski ei tee seda. Nii et siin on ka praktilisi küsimusi, nagu vene keeles öeldakse, *s odnoi storonõ i s drugoi storonõ,* ühelt poolt ja teiselt poolt. Mets ei ole ainult palk ja mets ei ole ainult marjade korjamise koht. Mets on Eesti, me võiksime isegi nii öelda. Ma lõpetan väga

poeetiliselt Hando Runneli sõnadega, sest see on ka üks strihh meie metsale. Ta ütleb ühes oma surematus luuletuses: "Mets on kõrge, mets on kuri, metsas palju mehi suri sõja ajal, pärast sõda, mõni mäletab veel seda." Ma tänan!

13:07 Esimees Eiki Nestor
Kalle Palling Reformierakonna fraktsiooni nimel, palun!

13:07 Kalle Palling
Austatud juhataja, head külalised, kolleegid! Mets on kodu. Mis meid siis täna siia tõi? On see hirm metsa tuleviku pärast, et kas riigimetsa intensiivse raiumise kõrval arvestatakse ikka metsa loodusväärtusega? Valitsus ja valitsejad arutlevad endiselt tihumeetrite, raiumise ja raiutud palgist suurima väärtuse kättesaamise keskselt, arvestamata metsa väärtust terviklikule elukeskkonnale. Seesama elukeskkond iseenda eest seista ei saa, küll aga saame tema eest seista meie siin Riigikogus. Ütlen lihtsalt teadmiseks, et Eestis pole metsa kunagi nii intensiivselt raiutud, RMK-st pole kunagi nii palju dividende võetud ja seetõttu meie metsale survet osutatud. Ehk oleks valitsejatel mõistlik mõelda, kas oma populistlike valimislubaduste katteks on ikka vaja nii mitme kirve ja võimsa mootorsaega meie metsa sisse sõita.
Aga see, mida ma siin räägin, ei pea tähendama seda, et metsa üldse majandada ei tohi. Vastupidi, tulebki majandada, aga targalt. Me räägime töösturite initsiatiivil sellest – ka selles saalis on see täna mitu korda kõlanud –, kas rajada Eestisse uus tootmisettevõte, mis kasutaks ära võib-olla kolmandiku Eesti puiduressursist. See võtaks kasutusele, nagu Asko Lõhmus enne mainis, 15% Eesti pindalast, kui see puit peaks tulema ainult Eestist, kuigi me teame, et on arvestatud ka importpuiduga. Samal ajal võib see ettevõtmine anda protsendi või natuke rohkem meie SKT-le lisaks. Ent metsa eluiga ja küpseks kasvamise aega arvestades jääb iga aasta teenitud tulu ühiku kohta ikkagi äärmiselt tagasihoidlikuks. Võib-olla peaksime selle protsendi lisandväärtuse saamiseks keskenduma hoopis muudele asjadele. Eesti on oma geograafilise asukoha ja väga väärtusliku looduse tõttu küllaltki unikaalses olukorras. Siin on teadlaste esindajate suust see juba kõlanud ja ka mina arvan, et meil ei ole mõtet minna ühtegi riiki kopeerima. Parem võtame parimad kogemused – ning ka halvimad kogemused, et vigu mitte korrata – nendest riikidest üle ja mõtleme, millisel kujul oma metsa tulevikus kõige targemini majandada. Võib-olla oleks mõistlik saada see protsent SKT-st üldse turismist, sest ega puhast metsa, sood, raba ja õhku ei ole enam väga paljudes riikides leida selliselt, nagu on seda kõike meil.
Mulle tundub, et metsandus on ühiskondlikus diskussioonis saanud katalüsaatoriks, mille abil arutletakse fundamentaalsematel teemadel ühiskonna jätkusuutlikkuse ja meie omavaheliste kokkulepete toimimise üle, kui on need teemad, mida me metsaseaduse raames suudaksime lahendada. Ehk on siin probleemiks ka ühiskondliku visiooni puudus või visioonide vastandlikkus eri ühiskonnagruppides (tehnokraatlik visioon *versus* ökoküla, globaliseerumine *versus* kogukonnad). Üldine ja ühine eesmärk liidab väga erineva taustaga inimesi. Kas meil on ühiskonnana olemas suurem eesmärk või oleme jõudnud heaolu nautimise perioodi, kus me küll loodame, et elu läheb paremaks, aga tegelikult on ka praegu juba päris hea olla ja liiga palju pingutada ei tahaks? Inimese seisukohast võttes on mets taastuv loodusvara. Samas ei ole mets lihtsalt koht, kus me kasvatame puitu. Tegelik väärtus on elurikas ja mõnus mets. Metsa kasvatamine ei tähenda seda, kui põllu peale puud istutatakse. Mets on ökoloogiline elukeskkond ja põllu peale istutatud puud on põllu peale istutatud puud.
Palun lisaaega!

13:08 Esimees Eiki Nestor
Kolm minutit lisaaega.

13:08 Kalle Palling
Meie ühine nägemus on säästev metsamajandus. Eesti metsaga tuleb heaperemehelikult ümber käia. Kas me raiume siis vähe või palju? Siin peab vastuse andma metsa juurdekasvu arvutamise metoodika. Mets ei ole mitte lühiajaline äriprojekt, vaid põlvkonniti edasiantav väärtus. Suurem tulevikueesmärk on Eesti puidusektori liikumine väärtusahela tulusamatesse osadesse. Metsaga saab teha palju ägedamaid asju kui palke eksportida. Seda metsa, mis me maha võtame, tuleks väärindada võimalikult palju, et saada sellest kätte maksimum.

Ma kuulasin siin enne Andres Metsoja. Ma tõesti arvan, et valitsus on Eesti metsa tuleviku aruteludes ebaõnnestunud. Seda juba sellepärast, et kuigi menetluses olev metsaseadus käsitleb peaasjalikult riigimetsa, on ühiskonnas tekkinud vastuolu metsaomanike ja metsakaitsjate vahel. Ma arvan, et erametsaomanikele on liiga tehtud, sest see arutelu puudutab peamiselt riigimetsa.
Ma tahan nüüd tuua ühe metafoori, mille ma olen meelde jätnud, rääkides Asko Lõhmusega, kes täna ka siin üles astus. Tihti räägitakse metsanduse puhul sellest, et omanik teab, mida ta oma metsaga teeb, ja tal on õigus teha sellega, mis ta heaks arvab. Asko kasutab oma tõekspidamiste selgitamisel head metafoori. Ta toob näiteks koera. Kui te võtate endale koera, siis te olete tema omanik, aga see ei tähenda, et te võite selle koeraga teha ükskõik mida. On olemas reeglid, mis on kirja pandud (ka lemmiklooma pidamise kohta), ja on olemas reeglid, mis kirja pandud ei ole.
Täpselt samamoodi on metsaga. Ühiskondlik arutelu peab andma vastused, mis suunas me liigume. Kas selles suunas, et me võtame ühe tootmisettevõtte huvides pikaks ajaks kasutusse viiendiku Eesti maismaast ja kolmandiku Eesti metsatagavarast, või me peame ära need ühiskondlikud arutelud ja vaatame, kuhu me oma metsandusega üldse liigume? Kas me liigume raiemahu vähendamise, metsa targema majandamise ja loodusturismi arendamise suunas või teeme midagi muud?
On kahju, et me jõuame siinsamas Riigikogus nende arutelude juurde alati siis, kui asjad on juba otsustamisjärgus. Nii on juhtunud ka sellesama metsaseadusega. Võib-olla oleks targem metsaseaduse eelnõu menetlemisel aeg maha võtta, pisut arutleda ja mõelda, kuhu me oma metsapoliitikaga edasi läheme. Eestis on üle miljoni metsaomaniku, sest meie riigimets ei ole mitte valitsuse vara, vaid iga inimese vara. Peale selle on veel erametsaomanikud. Mets on Eesti inimeste kodu ja säästlik metsamajandus on väga konkreetne asi. Sisustame siis metsapoliitika selle põhjal!
Head kolleegid, kutsun teid üles metsapoliitikat säästlikult sisustama, et oma tulevikusihte paremini seada! Aitäh!

13:08 Esimees Eiki Nestor
Külliki Kübarsepp Eesti Vabaerakonna fraktsiooni nimel, palun! Kolm minutit lisaaega.

13:08 Külliki Kübarsepp
Aitäh Vabaerakonna fraktsiooni nimel Toomas Freyle ja Asko Lõhmusele! Aitäh kõikidele fraktsioonide esindajatele, kes sellest arutelust on osa võtnud! Selle arutelu meeleolu on tervendav. Aitäh teile kõigile!
Vabaerakonna fraktsiooni eesmärk ei ole pakkuda metsandusküsimuses mustvalgeid lahendusi, sest see ei ole võimalik. Meie eesmärk on leida tasakaal intensiivse ja tohutute piirangutega majandamise vahel. Ma ise olen üles kasvanud piimalehmakarjas, tegelikult küll talus, kus tegeldi piimalehmakarja pidamisega, aga võib ka tõesti öelda, et piimalehmakarjas, sest sai ka seal karja seas vuditud. Kui mingil hetkel talu piisavalt sisse ei toonud, siis oli meil alati koht, kuhu abi järele minna. See koht oli mets. See oli majandatud selliselt, et seal ei tunnistatud lageraiet, vaid iga kord, kui puu maha võeti, esitati vähemalt minu isa südames küsimus, kas tema lastel ja nende lastel on ka võimalik selle metsa ilu hoida ja näiteks ehitada oma uus kodu oma metsa palgist? Kui mina ja minu õed olime väikesed, siis me istusime metsas autokastis ja sättisime puid riita, et saaks minna Tartu turule küttepuid müüma. Need mälestused hoiavad minu peret koos. Eesti Vabariigi põhiseaduse § 5 ütleb tegelikult selle sõnumi välja konkreetselt ja terviklikult: "Eesti loodusvarad ja loodusressursid on rahvuslik rikkus, mida tuleb kasutada säästlikult." See ütleb kõik.
Me oleme siin rääkinud, millised probleemid on RMK ja Keskkonnaministeeriumi asjaajamises. Minu arvates on probleem selles, et igas maakonnas, igal looduskaitsealal suhtlevad ametnikud ja tavainimesed omavahel väga erinevalt, need praktikad on nii erinevad. Kui me erametsaomanikega teemast räägime, siis selgub, et ka neil on vastandlikud arusaamad, sest neid koheldaksegi erinevalt. Asko Lõhmus tõi välja, et meil puudub kaasamine, dialoog ja võimalus kaasa rääkida, mis tekitabki inimestes trotsi ja arusaamatust. Ma olen siinsamas puldis mitu korda rääkinud looduskaitseseaduse muutmise vajadusest, just selle § 20 mõttes. Ma näen maal pettumust, et inimesi ei kohelda ühetaoliselt ega võrdselt. Jääb mulje, et kui tahetakse, siis võetakse riigimetsa maha, ja kui ei taheta, siis ei võeta seda üldse maha ning see laguneb ja mädaneb. Aga samas oodatakse, et riik võiks olla metsa mõistliku majandamise eeskuju näitaja, et anda ka erametsaomanikule julgust käituda samamoodi. Kui ma lugesin "Eesti metsanduse arengukava aastani 2020", siis mind riivas väga ridade vahelt aimatav toon, mis alavääristas erametsaomanikku, jättes mulje, et erametsaomanik on harimatu ega oska oma metsa eest hoolitseda. Vastupidi, erametsaomanik mõtleb kõige rohkem sellele (seda teeb ka minu isa), mis

jääb sellest metsast lastele ja nende lastele.
Vabaerakonna fraktsioon on nii Arturi sõnavõtu kui ka täna esitatud otsuse eelnõuga väga selgelt välja öelnud, et RMK eesmärk ei tohi ega saa olla tulu teenimine riigieelarvesse. Praeguse valitsuse mitme maksumuudatuse põhjal me näeme seda, et toimub peenelt kümnete miljonite kokkuajamine mitmesuguste kaudsete maksude kokkukraapimise teel. See ei ole tulevikule mõtlev ega tervikpilti avav suhtumine, see ei ole see, mida Eesti inimene vajab. Meie oleme jõudnud seisukohale, et raiemaht võiks jääda 10 miljoni tihumeetri juurde ja selle mahu arvutamisel tuleks eelistada erametsa ning siis võiks mõelda, kui palju oleks riigimetsas mõistlik juurde raiuda. Me oleme selle arvuni jõudnud viimase nelja aasta keskmist raiemahtu arvestades.
Mida ma veel ootan? Tegelikult ootan ma selle saali ja ka Keskkonnaministeeriumi panust. Kogu valdkond on kahjuks koondunud ainult ühe ministeeriumi, Keskkonnaministeeriumi alla. Riigikontroll on püüdnud mitme ja mitme aruandega osutada kitsaskohtadele ja andnud soovitusi. Kuid ministeeriumi vastused soovitustele on jälle olnud kuidagi ülevalt-alla-suhtumisega, et mida teie ka õige teate. Seda suhtumist, et mida teie ka teate ja mis te üldse oma suu lahti teete, tunnetame meie kui teema tõstatajad väga tihti. Selline suhtumine peab olema tabu, selline ülevalt-alla-suhtumine peab olema tabu! Me peame ühiskonnas leidma meetodeid, et inimesed koonduksid ja annaksid sisu debatile, mis on siis see õige raiemaht ja mis on need meetodid, et meil näiteks kuuski suudetaks toota nii palju, kui me istutamiseks vajame. Näiteks ei anna RMK all olevad istandused võimalust, et ka erametsaomanik saaks oma istikud sealt. Skandinaavia on siin eeskujuks, kuidas leida tasakaalustatult suhtuvaid ja mõistvaid kodanikke, kes ühise liikumisega annaksid metsale omakorda uue väärtuse. Aitäh teile kõigile! Ma loodan, et järgmistel metsandusaruteludel me tõesti üheksa korda mõtleme ja arutame, enne kui lõikama hakkame. Aitäh!

13:08 Esimees Eiki Nestor
Peeter Ernits, palun!

13:08 Peeter Ernits
Head kolleegid, kes on veel saali jäänud! Ma ei ole puukallistaja, aga ma elan metsas, olen kogu elu metsas elanud ja olen metsa ka uurinud. Minu sõbrad on samasugused. Kus on metsas tasakaal? Pole ju mingit kahtlust, et tasakaalu praeguses Eestis ei ole. Kolleeg Kalle Palling, kes on siit juba ära läinud, viskas palli valitsejate poolele. Koalitsiooni kuulun ka mina. Ma ei saa Kalle Pallingule praegu öelda, et RMK nõukogu esimees, kes vahetati alles hiljuti välja ühe teise mehe vastu, kelle poeg on asunud rafineerimissupertehast rajama, on juhtumisi Reformierakonna liige. Ka n-ö harvesteride möll toimus suuresti just nimelt Reformierakonna valitsemise ajal. Tegelikult ei tegutse kirved või harvesterid ju mitte ainult päeval, vaid ka öösel. Lageraielangid tekivad juba suurte teede äärde. Vaikust, mis kunagi metsas oli, pole enam ammu. Ma ei hakka rääkima erametsast, kus raierahu ei kehti. Ma ei hakka rääkima ka sellest, et igal aastal toimub Kevadtorm. Aga ma küsin, miks ei võiks olla Sügistorm. Kevadtorm toimub ju sel ajal, kui linnud ja loomad pesitsevad ja neil on peenike pere. See õppus häirib metsaelanikke väga.
Me kuulasime täna siin Toomas Freyd, meest, kes tunneb hästi kuuske, mille raievanust ja -küpsust me püüame alla kiskuda 60 aasta peale. Toomas Frey on kuuske uurinud ja teab kõige paremini, mida see kõik tegelikult tähendab. Tema vastus minu küsimusele, miks me kipume noore kuuse kallale, on see, et meid huvitab ainult raha. See 30 miljonit, mida RMK, priske lüpsilehm, riigieelarvesse annab ja hakkab andma, kulub muidugi ära. Aga mis hinnaga see tuleb? Laanepüüde, metsiste, rähnide ja paljude teiste metsaelanike seisundit (kokku on enam kui 20 000 liiki) ei ole Eestis hinnatud. Me ei tea, erinevalt Soomest ja teistest naaberriikidest, milline on nende reaalne seis. Nad elavad ju metsas.
Lageraielankide suurendamist ja kuuse raievanuse vähendamist tehakse mingisuguse demagoogilise jutuga, et me võtame sooviku-, laane- ja salumetsi kaitse alla. Seda oleks pidanud juba ammuilma tegema. Kõige iroonilisem selle asja juures on see, et mitmed neist kohtadest, mida peaks kaitse alla võtma, on juba lagedaks raiutud. Lootus on lihtsalt see, et uus mets kasvab peale, kuna kasvukoht on selline. Nii et asi on tasakaalust ammuilma väljas.
On ju öeldud, et mets on roheline kuld. See kullaläige ongi praegu riigil ja Keskkonnaministeeriumi isandatel silmis, see on ka RMK isandatel silmis. RMK-l on palju ülesandeid, aga ma mäletan seda, kui aastaid kestis ...
Palun lisaaega!

13:08 Esimees Eiki Nestor
Kolm minutit lisaaega.

13:08 Peeter Ernits
… jant Männikjärve laudtee ja vaatetorni remondiga. Ma pöördusin toona RMK praeguse juhi poole, et, Aigar, võtame natuke lauda ja teeme kahekesi selle torni korda. Kulus aastaid, nüüd on see lõpuks valmis. Oli jutt, et raha on, aga seda ei saa kasutada. Muide, vaatetornid lagunevad ka mujal, Männikjärvel on see nüüd korras.
Tegelikult on asi väga tõsine. Toomas Frey, lugupeetud kunagine minister ja metsaspetsialist, on öelnud, et juba praegune metsaseadus tuleks põhiseadusvastaseks tunnistada, rääkimata sellest metsaseaduse eelnõust, mida me siin menetleme. Tuletan meelde, et säästva arengu seadus hakkas kehtima aprillis 22 aastat tagasi. Me oleme sellest üsna kaugenenud. Täna peaks siin olema kainenemise koht. Kui me ei kuula professor Freyd või Asko Lõhmust, keda on ka siin palju tsiteeritud, siis keda me veel kuulame? Kas me oleme targemad ja ütleme, kuidas asjad on, või anname otsustusõiguse metsamogulitele ja ütleme, et nii asi käibki? Ei, sõbrad, niimoodi see asi ei käi. Mets on küll kuld, aga kuld ei ole ainult palgid. Metsas on ka väga palju muud kulda. Needsamad metsised, laanepüüd ja paljud teised liigid, mõnel neist ei pruugi isegi eestikeelset nime olla, nemad on täiesti vait, nad ei saa karjuda ega tulla siia lossi ette meelt avaldama. Aitäh!

13:08 Esimees Eiki Nestor
Austatud Riigikogu! Mul oli selline usk, et ma jõuan kõigile soovijatele enne kella ühte sõna anda, aga see usk osutus petlikuks. Seetõttu tuleb nüüd hääletus.
Austatud Riigikogu, panen hääletusele Vabaerakonna fraktsiooni ettepaneku pikendada istungi aega selle päevakorrapunkti ammendumiseni, kuid mitte kauem kui kella 14-ni. Palun võtta seisukoht ja hääletada!
Hääletustulemused
Ettepaneku poolt oli 19 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei olnud. Tööaega on pikendatud päevakorrapunkti ammendumiseni, kuid mitte kauem kui kella 14-ni. Jüri Adams, palun!

13:08 Jüri Adams
Härra istungi juhataja! Lugupeetud rahvaesindajad! Täna on sel teemal räägitud mitmel tasemel. Mina püüan rääkida võimalikult üldistaval tasemel.
Mets ei ole mitte üks tavaline, igapäevane asi, vaid see on erakordne asi. Ma just hiljaaegu tulin ühest Lõuna-Euroopa riigist, kus mägisel maal raiuti mets maha juba aastatuhandeid tagasi. See ei taastu ise enam iial. Nüüd ei ole ka enam lambakarju nende mägede nõlvadel ja kohalikud elanikud ei arva ka, et põhimõtteliselt võiks need mäed ju taas metsastada.
Eesti inimeste ja metsa suhted on mõnes mõttes väga ebatavalised ja erakordsed, sest me oleme metsamaa *par excellence*. Kui Eestis jääb mingi maatükk muust kasutusest välja, siis õige varsti kasvab seal peal mets. Isegi Lutepää liivikul, kuhu mul oli võimalik sattuda, kui piiri traataeda veel ees ei olnud, oli näha, et see kunagi paljaks põlenud tuiskliivaala on lõpuks kattunud noore männikuga, kusjuures vana metsa tase on uue metsa tasemest tihtipeale kolm meetrit kõrgemal liivapõndakutel. Nii see meil on.
Mets on alati olnud ja jääb ka pärast meid. See on üks eestlase ja tema maa omavahelise suhte antus. Teine asi on inimeste roll. Kõige kohta, mis puutub metsasse, on peaaegu kõigil eestlastel olemas oma arvamus. See ei ole asi, mille kohta eestlased ütleksid, et oh, mis meie nüüd teame, las spetsialistid arvavad ja otsustavad. Metsa käekäigu asjus tahab vähemalt minu põlvkonna eestlastest peaaegu igaüks kuidagi kaasa rääkida.
See asjaolu, nimelt inimeste, metsa ja riigi omavaheliste suhete kolmnurk, teeb selle teema teistest väga erinevaks. Riigimets praegusel kujul sai alguse 1920. aastate maareformi tulemusel. Mõisatelt äravõetud metsamassiivid koondati riigimetsaks. Ka see on rahvusvaheliselt võttes üsna ebatavaline, et suurem osa väärtuslikumat metsa eraldi, ühtse kokkukuuluva varandustombuna või majandusalana kuulub otse riigile ja on riigi majandada. Nõukogude ajal oli ka kolhoosimets. Pärast iseseisvuse taastamist, kui toimus restitutsiooniline omandireform, tuli kolhoosimets (osalt ka riigimets) õiguspärastele omanikele tagasi anda.

Aga igal juhul on üks põhiküsimusi, millele tuleb praegu uuesti vastata, see, kas tuleviku Eestis peab olema samamoodi, nagu see on olnud, et suuremat osa kvaliteetmetsast me nimetame riigimetsaks ja majandame riiklikult. Ma olen kuulnud, et Eestis on praegu umbes 100 000 erametsaomanikku. Küsime, miks nii vähe.
Ma palun lisaaega!

13:08 Esimees Eiki Nestor
Kolm minutit lisaaega.

13:08 Jüri Adams
Neid võiks ju olla kas või 300 000. Mõtleme siit edasi!
Teine põhiküsimus on see, miks peab valdavat osa tulundusmetsast majandama riik. Seda võiks olla mõistlikum ja tulukam majandada mingisugusel teisel viisil.
Kolmas teema on inimeste roll. Ka need, kes ei ole metsaomanikud, tahavad võimalust kaasa rääkida selle valdkonna küsimustes. Aga kuidas on olukord taastatud iseseisvuse ajal arenenud? Meile on peale surutud või on kujunenud selline seisukohtade kompleks, et kõigepealt peab sellega tegelema ministeerium ja selle kõrval tegelevad sellega mitmesugused nn rohelised organisatsioonid. Need organisatsioonid on riigi ametnikkonnaga leidnud üsna ladusa teineteisemõistmise. Rohelised on minu arvates ammu siirdunud n-ö riiklikku-majanduslikku toiduahelasse ja kaotanud sellega suurel määral inimeste usu, et nemad võiksid seda poliitikat kujundada ja juhtida rahva arvamuse esindamist.
Minu arvates on praegu selge ka see, et me peame leidma mingisuguse teise võimaluse, kuidas nendel inimestel, kes professionaalselt metsa- ja muude loodusküsimuste otsustamise juures ei osale, tekiks see võimalus. Kuidas täpselt, ma ei oska öelda. Loodushoiule mõeldes võiks kaaluda midagi sellist, nagu on näiteks abipolitsei. Mispärast ei võiks meil loodushoiuametnike kõrval olla nende vabatahtlikud abid? Võib ka küsida, kas metsandusküsimusi ei sobiks Eestis otsustada referendumiga, kui küsimused õnnestub panna kirja nii, et on võimalik vastata ainult jaa või ei. Aga olukord, kus haritlased kirjutavad protestiartikleid ja suve lähenedes tulevad inimesed metsaküsimuste pärast aina rohkem demonstratsioonidele, ei ole normaalne. Nii ei saa edasi minna. Tänan tähelepanu eest!

13:08 Esimees Eiki Nestor
Jürgen Ligi, palun!

13:08 Jürgen Ligi
Härra esimees! Austatud kolleegid! Mets on minu arvates väga inspireeriv asi. Tänagi on siin öeldud väga palju ilusaid sõnu, aga ma täpselt ei tea, kui palju ta inspireerib ühiskonda tervikuna. Räägitakse ju lastest, kes hakkavad metsa sattudes nutma, sest see keskkond on neile nii võõras, kuigi nad on sinna viidud turvalises seltskonnas. See pidi juba ka Eestis niimoodi olema. Ma igatahes tervitan seda arutelu. Ma arvan, et see, mida me siin täna käsitleme, on südametunnistuse teema. Kui sellega õnnestus teha metsa hingelises mõttes rohkematele inimestele inspireerivamaks, siis on see arutelu olnud kasulik. Seda juttu kuulates ei olnud mul mingit kava, nagu siin on kombeks öelda, pulti tulla. Ma sain lihtsalt inspiratsiooni mingitest sõnadest, mis siin kõlasid, ja tekkis nagu kohustus sekkuda. Keegi alustas sellest, kus on metsas tasakaal. Minu vastus on, et seda tasakaalu ei ole. Me oleme selle tasakaalu ära rikkunud, meie oleme tulnukad, meie oleme võõrkeha, aga mets on see päris asi. Mets ei ole kindlasti erakordne asi, vaid ta on see asi, mis Eestis peaks olema, aga mida siin siiski suures osas ei ole ja mis ei ole sageli kaugeltki see asi, mille loodus on loonud ja mis siin olema peaks. Mind muidugi kütkestab just see, mis siin olema peaks, palju rohkem kui see, mis siin on. Lapsepõlves veetsin loomulikult metsas palju aega ja minu vaateid on kujundanud need mälestused või tunded, aga paraku ka akadeemilised teadmised. Oma esimest kõrgharidust omandades õppisin päris palju loodusteadusi ja sellepärast tahan juhtida tähelepanu meie praegusele sõnakasutusele. Me räägime raieküpsusest. See kõlab ju nii, nagu me ütleksime kellegi kohta, et ta on tapaküps. Me peaksime tegema ikkagi alati kummarduse, kui me looduselt midagi võtame. Tavaliselt ei anna me mitte midagi tagasi ja oleme ju omakasupüüdlikud. Kui realist olla, siis tuleb tunnistada, et loomulikult on see kõik tasakaalu otsimine oma huvide ja looduse vahel. Aga ma arvan, et ka selles tasakaalu otsimises oleme lootusetult eemale jäänud ökoloogiast. Tegelikult ei ole loomulik mets tingimata see, mis toodab rohkem puitu, vaid ta on elukeskkonnaks paljudele organismidele, kellest paljud on metsa ekspluateerimise käigus kahjuks

kadunud. Mitmekesisus pole enam see, mis ta looduses peaks olema. Me peaksime seda endale tunnistama.
Majandusest rääkides tuleb öelda, et me loomulikult ei hülga metsamajandust, me ei ole selleks suutelised, me ei ole nii suured. Me oleme juba olemas. Aga me peame tõepoolest tunnistama, et 50% pinnalt me võtame tulukuse poolest protsendi või midagi nii. See on tohutult ekstensiivne majandus ja see teeb väga vähe rikkaks. Me teeme sügavaid kummardusi nendele inimestele, kes metsanduses töötavad, ka majanduslikus mõttes. Need töökohad ja need inimesed on austust väärt. Aga tõesti, ärme otsime siit rikkaks saamise universaalset ...
Palun lisaaega!

14:07 Esimees Eiki Nestor
Kolm minutit lisaaega.

14:07 Jürgen Ligi
... ja kõigile kättesaadavat vahendit. Ma olen seda ka oma erakonnas rohkem kui üks kord rääkinud, et me peaksime oma hoiakuid tõepoolest natukene südame suunas kallutama. Esiteks, me ei saa niimoodi rikkaks. See on praktiline põhjus. Aga teiseks, teeme sellele ressursile kummarduse ja kui me neid regulatsioone kirjutame, siis mõtleme selle peale, et mets ei ole palkide saamiseks mõeldud. Hoiame siis teda, majandame võimalikult säästlikult, hoiame tema mitmekesisust, ärme mõnitame ka loomi seal metsas, lendoravaid või keda iganes, nad on ikkagi metsa loomulik osa, meie oleme sissetungijad. Ma ei tea väga praktilist väljapääsu, kuidas teha valus valik omakasu ja majanduse ning ökoloogilise kohusetunde vahel. Aga metsaseadus on meie ees, vaatame seda rahulikult ja kriitiliselt. Minu arust ei juhtu midagi – minu praegune tunnetus on selline –, kui seda seadust ei tule. Me jääme metsa edasi majandama, aga loodetavasti oleme andnud signaali, et mets kui päris asi on meile tähtis ja me tunneme, et ta on ohustatud. See, kes on metsa omanik, ei ole minu meelest kõige tähtsam küsimus. Majanduslikus mõttes ei peaks me kõik metsa omanikud olema. Ma arvan, et ka metsa jätkusuutlikkuse koha pealt ei juhtu midagi, kui metsa omanikud on need inimesed, kes temaga hakkama saavad, nii tema kaitsmise kui teatud piirides ka majandamisega. Metsal ei ole tegelikult päris omanikku, mulle tundub, ta on antud meile kõigile korraga ja see, kuidas see omand on jaotatud, on teisejärguline. Vaatame metsaseaduse kriitiliselt üle! Ma muud ei tahtnudki öelda. Aitäh!

14:07 Esimees Eiki Nestor
Istung on lõppenud. Häid pühi teile kõigile!

Istungi lõpp kell 13.10.